96а

ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

ШИНАРДИ
5
октябрь
1965 шу
№ 119 (4132).

Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЕРРИГАЧА ПАРТЕ,

ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ГIУЛАКХ

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленум хилар 27—29 сентябре. Селхан «Правда» тIа кепа теха араяьхай Пленума решенеш:

Промышленноста ду доал тоадара, промышленни производствана планировани елга эргадаьккха тоадареи экономически стимулировани чIоагIъярен хьакъехьа;

КПСС XXIII-гIа аргIанара съезд гулъяра хьакъехьара.

Пленумо соцам баьб КПСС XXIII-гIа аргIанара съезд 1966 шера 29 марта гулъе, укх тайпара дешаш чIоагIдаьд съезде дувца:

1. КПСС Центральни Комитета отчетни доклад — докладчик КПСС ЦК Хьалхара секретарь нов. Л. И. Брежнев.

2. КПСС Центральни ревизионни комиссе отчетни доклад — докладчик Ревизионни комиссе председатель нов. Н. А. Муравьева.

3. 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIабара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда директиваш — докладчик СССР Министрий Совета Председатель нов. Косыгин А. Н.

4. Парте центральни органаш харжар.

КПСС ЦК сентябрьски Пленум, цо тIаийца решенеш Iалальмате боккхача лоархIаме я парте, дерригача советски халкъа вахаре, вай мехка коммунизм хьалъяр духьа лоаттабеча къовсаме. Пленума решенеша шоашта чулоац сийлахьйоккхий революционни эргалонаш еш бола творчески марксизма - ленинизма низ, тешал ду ленински генеральни никъ лерраггIен чIоагтIеи чакхбоахаш хилара. Социализма экономически законехи социалистически строя торонехи халкъа хьашташта нийса пайда эцар духьа парте тIа-тIа кIоаргагIа Iомабу вай обществерча экономически отношеней чулоацам.

Цунца цхьана боккха дунен халкъашта юкъера лоархIам болаш а я ЦК сентябрьски Пленум. Цун решенеш чакхъяхаро, вай мехка производительни низаш дIахо дегIадоаладаро кхы а дукхагIа чIоагIъергья дунен халкъашта юкъера Советски Союза, ерригача социалистически содружества позицеш. Цун маIан да, дунен аренера классови низий соотношени социализмана пайдана йолча оагIорахьа кхы а дукхагIа хувцалургья, капитализмаца ше лоаттаеча дерригдунен - исторически яхье социализмо керда коталонаш йоахаргья яхилга.

Пленуме кхийлар советски промышленность дегIаахара тешал деш а дог тешадеш а йола цифраши факташи. ВорхI шера план кхоачашъеча хана дикка лакхбеннаб производства боарам, тоаеннай цун структура, хьалхаювлача темпашца дегIаух толашагIа дола доакъош. Индустриальни наькъа тIа йоахаш дегIакхувлаш латт керд-керда районаш, къаьстта а мехка малхбоалехьа. Укх шеро чакхйоалаш йолча семилетках 84 процент лакхлу промышленни производства боарам, планах лаьрхIа хиннача 80 процента меттел. Геттара лакхденнад электроэнерги йоаккхилга, болат лоаладелга, мехкдаьттеи гази доаккхилга, машиностроене, металлообработка, химически промышленноста продукци арахецилга. ВорхI шера хьалъяь а яьха, болх бе йолаялийтай 5,5 эзар совгIа йоккхий промышленни предприятеш.

Вай промышленность дегIаух социалистически производственни отношени унахцIеначеи чIоагIачеи ларда тIа. Цхьабакъда, Iалальмате чIоагIа лакхъеннача вай индустре масштабашеи торонашеи гIулакхаш дукхагIа дIадех цун болхлошкара, хьалхашка оттаду промышленни производство вIаштIехьъяккхарца, цунна кулгалдарцеи планаш уттаярцеи дувзаденна, тIа-тIа дукхагIа чоалханегIа дола декхараш.

Промышленность дегIаахара боарами темпаши дIахо лакхъяро, технически прогресс сихъяро, халкъа хьал-торо айяро дIадех индустре дерригача кхоачамех дикагIа, биззагIа пайда эцилга. Цу кхоачамех керттера дараш — производства, капитальни вложеней, керттерча производственни фондий эффективность лакхъяр, къахьегама овсарле совъяккхар, экономе режим чIоагIа лелаяр, совнагIеи пайда луш йоацеи расходаш ца яр, къахьегамхой творчески инициатива мамогга дегIаккувлар.

ХIанзалца хинна совнархозашка гIолла промышленноста доал дара система новкъа яьннай промышленни производство дегIаахара объективни тенденцена. Из тенденци сенах латт аьлча, из латт, производства доакъошта юкъе цо тIатIа дукхагIа доазув оттадеш хиларах. ХIаьта законага диллача ишта хила дезаш а да из: шоай спецификацеца, технологеца, техника дегIаахара башхалонашца доакъош хьа ца къоастадича Iилманеи техниканеи хIанз карагIдувлараша дIадеххача тайпара, бокъонца йола технически прогресс хила йиш яц. ЦК Президиумо тIаена а Пленумо могаяь а йола предложенеш берригача мехка экономика цаI хулга, союзни республикай айхха экономически союз хулга Iалашдара хьакъехьарча ленински положенешкара хьайоагIаш я.

Цу тайпара цхьоагIон цу тайпара союзи хиланза яргйоацаш я къаьстта а вай хана, Iилматехнически революци яржаш латтача хана. ХIанз керттера декхар — промышленноста технически боарам пахаддаш лакхбар, Iилманеи техниканеи дикагIа карагIдаьннараш сихха производствана юкъехахьар. Из декхар кхоачашдурургдац промышленноста хIара дакъе технически цхьа политика хулга Iалашдергдолаш промышленноста доакъокта квалифицированни доал деш хилча мара.

Дувцаш дар къаьнача, совнархозаш яхкалехьарча системана механически юха тIададахара хьакъехьа а доацаш, производстве планаш увттаярен экономически рычагий лоархIам лакхбарен ларда тIа, кулгалдара централизаци елга предприятешта оперативно - боахама доал дара наргIато яларца нийса, кхетаме тардара ларда тIа доакъошта доал дара хьакъехьа да. Iилманеи техниканеи керда карагIдаьннарий ларда тIа ший дакъа комплексни дегIакхувлара хьалхара берригa бехктокхам тIалаттаргба министерствана.

ХIанзалца промышленноста кулгалдеча экономически методашта зе а деш административни методаш тIехйоахар. Парте белгалдаьха гIулакхаш тIадерзадаьд из цIенхаштттара кхоачамбоацар дIададаккхара. Экономически стимулий система новкъосталца керда техника юкъекхувлара, къахьегама овсарле лакхъяра, продукце дикал тоаяра, производства эффективность лакхъяра хIара болхлочун, мастера, техника, инженера, гIулакхерча сага, хIара коллектива безам дукхагIа тIабахийтанза баргбац.

КПСС Центральни Комитета Пленумо бакъахьа лаьрхIа предприятей балха совнагIа еш йола регламентаци дIайоаккхилга, предприятешта чIоагI а даь лакхера Iоухийта планови хьокхамаш кIезигделга, производство дегIайоалаяраи эргаьккха тоаяраи царна хиланза даргдоаца ахча хьожаделга, пайда, мах, преми, кредит санна йолча лоархIамегIарча экономически рычагех пайда дикагIа эцилга.

Цу хьаланка боахамеи плановии органашкара дIадех кIоаргга Iилманца бакъеш планаш увттаедга, производствана маькара а оперативно а доал делга, хувцалуш дола боахамера хьал ший ханнахьа теркалде, кхоачамаш эш-эшачахьа дерзаде ховлга. Декхар оттаду производство халкъа боахама тIа-тIа дукхагIа эшарашцеи бахача наха дIадехарашцеи айхагIа ювза. Производствана планаш увттаяра, кулгалдара, материальни поощрене ерригa система тIаерзаь хила еза лакхагIа йола планови заданеш кийчъярца, производственни фондех, материальнии финансовии ресурсаех пайда дикагIа эцарца, къахьегам эргабаьккха тоабарцеи вIаштIехьбаккхарцеи, производства рентабельность лакхъярца предприятей коллективай безам хилийтара.

Парте белгалдаьча гIулакхаша, йоах КПСС ЦК Пленума соцам тIа, цхьана тарду ерригача паччахьалкхене планировани цаI хилар предприятейиза боахама расчет оттаярца, центрера доакъошта доал дар шеррача республикански моттигерчеи инициативаца, единоначале принцип — производственни коллективай лоархIам лакхбарца. Шеръеш я доал дара демократически принципаш, экономически торонаш вIаштIехьйоах производствана доал деча дукхагIа нахага дакъа лацийтараи предприяте экономически балха результаташта цар воздействи хилийтараи.

Ленински васкеташта тешаме йола вай парти нийсса йода коммунизм хьалъяра дерригача доакъошта кулгалдара формаши методаши эргайоахаш тоаяра белгалбаьча наькъах. Гlана тIехьа гIа боаккхаш цо уж формаши методаши цIенъюволюнтаризмаи субъективизмаи элементех, царна кIал оттаю чIоагIа, бокъонца йола Iилман лард, социализма экономически законаша дIадехарашка хьежжа нийсъю уж. КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш духхьалареи органически бувзам болаш я хьалхагIа хиннача октябрьски, ноябрьски, мартовски Пленумий решенешца. Боахами культуреи хьалъяра, общественни вахара ерригача сферашта кулгалдара ленински принципашкара хьайоагIа уж.

Цу новкъа гIолла баьккха лоархIаме гIа хилар юрта боахам айбергбола экономически гIулакхаш белгалдаьхача ЦК мартовски Пленумах. ХIанз массанена а гу, цу гIулакхаша юрташка политическии къахьегамеи хьинар мел чIоагIа айдир: дикагIа вIаштIехьдаьха деш да укх шера юртбоахама балхаш, хIаьта аьттув боацаш эттача погодни хьалаша тIаккхоачаяь дуккха халонаш толаме дIайоахаш я. ДIахо йодача хана а партеи халкъои керттера уйла тIайохийташ хургда юрта боахам дегIабоалабара дешаш. Мартовски Пленума решенеш лерраг1а чакхъяхаро Iалашдергда ерригa юртбоахама продукташ тIа-тIа дукхагIа йоахилга, из да коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдара дола лоархIамера хьал.

КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеша йиш хулийт доал дара ерригa система дикагIа долча кердача лагIа тIа йоаккхаш айе. Шерра торонаш хьаеллалуш я вай индустре берригача болхлой творчески инициатива, хьинар, таланташ мамогга дукхагIа хьахьокхара. Шеко яц, берригача халкъа боахама из пайдана хургхиларах, вай Даьхен экономически оборонийн низ дIахо чIоагIбара, советски халкъа вахара боарам айбара цо гIо дергхиларах.

КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш кхоачашъяр — ерригача парте, дерригача халкъа гIулакх. ХIанз дуккха а дукхагIа дIадех партийни организацешкара, лохера денз лакхе кхаччалца йолча пачхьалкхен, боахама органашкара, профсоюзашкара, комсомолагара, производства специалисташкареи кулгалхошкареи, вай Iилмагара.

ЦК сентябрьски Пленума решенеш толаме кхоачашъелга эггара хьалха парте, цун ерригача организацеша, дуккха миллионаш болча коммунистий эскаро беча организаторски политически балхах тийша да.

Промышленноста доакъошта кулгалдара принципага довлароа производство дегIакхувлачара экономически рычагаш чIоагIъярои, йоах ЦК Пленума соцам тIа, кхы а лакхагIа айбу экономика дегIакхувлара лакха темпаш Iалашъяр духьа лоаттабеча къовсамера республикай, краяй, областий, городий, районий, предприятей, министерствай, ведомствай партийни организацей лоархIам, лакхбу халкъа боахама планаши пачхьалкхен заданеши кхоачашъяра предприятешеи боахама органашеи беча балха хьалхара цар бехктокхам. Партийни комитеташ, боахама кулгалхошта хьалхара дIаувтта ца а гIерташ, декхарийла я керттера уйла организаторски балха, кадраш хьахаржара, дIанийсъяра, кхетаяра, партеи правительствай директиваш мишта кхоачашъю хьожаш лоаттабеча тIахьожама, къахьегамхошта коммунистически кхетам чIоагIагIа балара тIаерзае.

Партийни организацеша керттера уйла тIаяхийта еза промышленноста экономика лоархIамегIарча проблемашта, материальни стимулировани яра принципаши доал дара кхыйола экономически методаши нийса юкъекхувлара, болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха творчески хьинари инициативеи мамогга дегIакхувлара дешашта. Цар декхар да предприятей гIулакхаш даим Iомадар, кхоачамбоацараш гучадахараи дIададахараи боахама кулгалхоцта новкъостал дар, къахьегамхой низаш производства дерригa кхоачамаш лахараи оарцагIдахараи тIадерздар, ведомственни санна, иштта местнически а тенденцеш лелайрца хоадамболлаш къовсам лоаттабар, пачхьалкхен дисциплина чIоагIъяр. ЛоархIаме да, партийни комитеташ гIулакх а ховш производства экономика кхетар, ахчан, материальнии къахьегамеи ресурсай хьурмат дари кхом бари духьа хоадамболлаш лоаттабу къовсам вIаштIехьбаккхар, цу къовсамах бокъонца дерригача халкъа гIулакх хилийтар.

Общественни къахьегама овсарле лакхъяра экономически стимулаш — из я социалистически экономика коммунизмагахьа кхувла... низ бола средство. Цу цхьан ханна, ЦК Пленумо белгалдаьккхача тайпара, парте дIахо а нийсса дIахьоргда къахьегамхой коммунистически сакхетам лакхбара, къахьегамца коммунистически гIулакхаш хургдолча тайпара хьалкхебара тIаберзабаь никъ. ХIара къахьегамхочо ший гIулакх сакхетамца, инициатива йолаш, творчески леладеш хилча мара, халкъа рузкъан хIаране кхомбеш, бIарг локхаш хилча мара йиш хургьяц коммунистически общество хьалъяр духьа толаме къовсам лоаттабе. Цудухьа партийни организацей декхар — къахьегамцара моральни стимулаш мамогга дегIакхувлар, бокъонца коммунистически йола наьха творчество тоаяра эша дерригa хьалаш лоаттадар.

Партийни организацей сaготагIеи хьалхарча оагIонареи дола декхар сенах латт аьлча, из латт, промышленноста болхлошта, берригача къахьегамхошта КПСС ЦК Пленума решенеш шерра дIайовзийтарах. Уж решенеш вахаро хьалхаяьха йолга, цар тIа белгалдоахараш болхлой класса, берригача къахьегамхой овлангара хьашташ, цр уйлаши дагалаттараши хилар, цар предложенеши хетараши теркалдеш хилар хIара советски саго дика кхетадергдолча тайпара вIаштIехьдаккха деза гIулакх. Цо хIара советски сагага йиш хулийтаргья производство эргаьккха тоаечара ший лоархIами бехктокхами дикагIа кхетабе.

Советски халкъо кхетаеши массане а цхьатарра хьаллоацаши я КПСС ЦК сентябрьски Пленум, цун решенеш. Вай мехкарча берригача къахьегамхоша иштта чIоагтIа могаю ЦК Пленуме дуккха уйла тIаяхийта йола партеи Советски пачхьалкхени ленински арахьара политика, могаду дунен социалистически содружество мамогга чIоагIъяра, халкъий кортамукъален къовсам хьаллацара, лаьттан тIа машар лоаттабара тIадерзадаь дола, вай мехко дунен халкъашта юкъерча арене чакхдоаха лоархIамера гIулакхаш.

КПСС ЦК Пленума решенешта чIоагтIа отклик хилар доазол дехьа а. Геттара раьза хинна тIаийцар уж социалистически мехкашкарчеи дерригача дунен тIарчеи вай доттагIаша. Советски Союзе а хIаьта иштта дуккхача кхыча социалистически мехкашка а боахама доал дара кердача методашка довларо кхы а дукхагIа чIоагIъергья дунен халкъашта юкъера социализма позицеш, дика торонаш хулийтаргья къахьегам дунен халкъашта юкъе социалистически хьисапе кIоаргагIа бекъара, айхха, вIаши гIойле йолча тайпара халкъа боахама планашта координаци яра, социалистически мехкий вежарашха дола бартцхьоагIон гIулакхаш дIахо чIоагIдара.

Советски халкъо чIоагтIа дог гIоздаларца тIаийцар КПСС XXIII-гIа аргIанара съезд гулъяра хьакъехьа хинна хоам. Ленински парте съезд — советски общества вахаре, коммунизм хьалъяр духьа лоаттабеча къовсаме керда этап хьаеллаш йола, боккхача исторически лоархIамера событи.

Шийн XXIII-ча съезда накъа йода вай ленински парти моакхаз санна кхотаенна, халкъаца айхха ювзаенна а йолаш. Коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхеи чоалханеи декхараш толаме кхоачашдара кIоаргга уйла яь, Iилманца бакъъяь оттаяь, халкъо кхетаеши цунна гарген йола практически гIулакххий план я цун. Шоай хьамсарча парте кулгалдеш бола вай Даьхен къахьегамхой КПСС XXIII-ча съезда накъа гIоргба творчески хьинар низ болаш айдарца, социалистически яхь шерра йоаржаярца, коммунистически общество хьалъеча керда толамаш дахарца.

(1965 ш. 2 октябрера «Правда»).

КПСС ЦК Пленума решенеш къоабалъю советски наха

ДЕГАШ ГIОЗДАЬННАД

Тха коллективо чIоагIа теркам тIабахийта йийшар ЦК сентябрьски Пленума решенеш. Дегаш гIоздаьнна ба болхлой. Къаьстта раьза ба уж пачхьалкхен план кхоачашъяраи продукце дикал лакхъяраи материальни безам тIабахийта беза хIара болхлочун яхаш решенеш тIа белгалдахар. Тха установка технологаша дог раьза хинна тIаийцар промышленносте хургдола хувцамаш.

Пленума болх йистебоалача дийнахьа толамца кхоачашйир оаха ийс бетта план. Продукцега дIадодар лохдарахи къахьегама овсарле лакхъярахи духхьала бархI бетта пачхьалкхенна кходаь ахча 56 эзар сом да. Шоай балха нормаш тIеххоачаш а еш хьинаре къахьегаш хьабоагIа оператораш Золотарев Геннадий, Ноздренко Иван, оператора гIонча Шевченко Надежда, кхыбараш.

ЧIоагIа дегаш гIоздаьнна тIаийцар технологаша КПСС XXIII съезд хьаеллларах бола хоам.

— Хургйолча съезда накъа долхаш кхы а дикагIа къахьегама толамаш доахаргда оаха, — йоах установка технологаша.

С. ХАДЖИЕВ,
Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода № 8 йолча установка начальник.

Семилетка кхоачашъяьй

Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода установкашта юкъе хьалхара моттиг яккхара яхье яьнна хьинаре къахьегаш я нов. Штейнгардт керте латта коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю № 5—6 йолча установка коллектив. Къаьстта чIоагIа дог гIоздаьнна хьинар айденнад тха укх деношка, — йоах установка технологаша. КПСС ЦК Пленума решенеши крекинг-завода болхлой инициативеи дог раьза хинна хьаллаьцай массане а.

Дикача къахьегама совгIатаца накъа енай установка коллектив КПСС ЦК Пленум хьаеллача денна. Валови продукци арахецара ворхI шера план 10-ча сентябре кхоачашъяьй. ХIанзлехьа тIадоагIача шера чотах арахийца продукци эзараш тоннаш я.

Укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра а хьинар кходац установка технологаша. Сийрда продукци арахецара ийс бетта план 22-ча сентябре кхоачашъяьй, хIаьта бедал арахецара план 26-ча сентябре кхоачашъяьй.

ВорхIлагIча ноябра сийленца накъа бахара валови продукци арахецара итт бетта план 20-ча октябре кхоачашъе лерхI технологаша. Къаьстта хьинаре къахьегаш ба нн. Ведерников Николай, Канаев Таджи, Пятницкий Иван, кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КЕРДАЧА РУБЕЖАШКА

Гаьна дац советски наха Сийлахь-боккхача Октябра 48 шу дизар дездергдола ди. Массаза санна цу ден сийна бола крекингистий болам хьал а лаьца яхье яьннай Грозненски химкомбината ерригa цехаш. Комбината къахьегамхоша тIаийцад семилетка тIеххьара шу лакхача хьокхамашца чакхдаккха.

Даьха толамаш а да къахьегамхой хьатIайоагIача ханна майрра планаш увттае йиш йолаш: сентябрь бетта задани 117,6 процент кхоачашъяьй, кхы а темпаш лакхъеш къахьегаш а ба.

Цхьатарра дика толамаш даьхад комбината ерригача цехаша. Фенол арахецара сентябрь бетта план химикаша 103,4 процент кхоачашйир, хIаьта ацетона план — 104,3 процент.

Спирт арахецараш ткъаь нийслагIча сентябре октябрь бетта чотах къахьегаш бар, хIаьта № 32-91 йолча цехе сентябрь бетта ремонт еш хиннаяле а цеха коллектива хьинаре болх барах карагIдаьлар сентябрь бетта план ханал хьалха кхоачашъе.

Кхы а боккхагIа толам баьккхар № 132 йолча цеха къахьегамхоша. 170 процент ийс бетта план кхоачашъяьй цехо. Иштта цар болх барах полиэтилен арахецаш йолча цеха болхлой йиш хилар ши бутт хьалхагIа цхьайтта бетта задани кхоачашъе.

КПСС ЦК сентябрьски Пленума промышленноста кулгалделга тоадарах лаьца тIаийцача соцамаша кхы а айдаьд химиккий къахьегама хьинар. Нов. Косыгина яьча докладахи нов. Брежнева выступленехи лаьца агитатораша болхлошта юкъе беседаш ю, пленума соцамаш дIадовзийташ газеташ деш.

Н. СЕРГЕЕВ.

Цар дош чIоагIа да

«Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча бурув деттача контора коллектив кердача къахьегама толамашца накъайода Сийлахь-боккхача Октябра 48 шу дузача денна. Ткъаь ворхIлагIча сентябре хоам бир цо итт бетта план кхоачашъяь хиларах, планал совгIа 910 метр бурув а тохаш.

План толамца кхоачашъеча хьинаре дакъа лаьцар бурув деттача мастера нов. С. И. Богаевске кулгалдеча бригада. Ткъаь ворхIлагIа сентябрь хьатIакхоачаш 1419 метр лоаман порода бурув техадар бригада 910 метр мара тоха ца доагIача. Халача хьалашна дIабихьар цар болх: сарматски отложенешка бурув тохаш чубуаш бола маркхал кIезигагIа хилийтара чIоагIа къовсам лоаттабе бийзар цар.

Кхы а халагIча хьалашка бе бийзар болх нов. И. П. Загилов керте латтача бригада, хIаьта а дика хьакхамаш даьхар цар. Лакхача технически говзалца нов. Загилова балхаш дIадахьари ерригача коллективо цхьанне санна дика болх бари бахьан долаш тIера мелови отложенешка Iалальмате сиха чубуаш латта маркхал соцабе торо хилар. Иштта балхаш тоадар бахьан долаш 270 метр бурув тоха дезача 27 сентябре 365 метр бурув техар.

Октябра 48 шу дизара сийна тIаийца хинна декхараш тIехкхоачащдир контора коллективо. Иштта, планах шин скважина бурув тоха дезача укхаза техад кхаь скважина: итт бетта 98 эзар сом пачхьалкхенна ахча кходаьд, лакхъеннай къахьегама овсарле.

ХIанз Октябра сийна керда декхараш тIаийцад контора вышкомонтажни цеха болхлоша а инженерно - технически болхлоша а. Ткъаь пхелагIча октябре № 866 йола скважина йолаялийта лаьрхIад цар, хIаьта № 823 йола скважина ноябрь бетта хьалхарча деношка йолайолитаргья.

А. УГУРЧИЕВ,
«Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча кIоарга бурув деттача контора воккхагIа вола геолог.

Ийс бетта план — ханал хьалха

Социалистически яхье хьалха латтача Октябрьски района мехкдаьттахоша керда производственни толам баьккхаб. Мехкдаьттеи гази яккхара ийс бетта план ханал пхи ди хьалха кхоачашъяьй цар. Вай республикерча мехкдаьтта доахача предприятешта юкъе яьржача яхье хьалха лаьтта ца Iеш КъилбаседаКавказски предприятешта юкъе а хьалха латт цу района мехкдаьттахой.

План ханал хьалха кхоачашъярга хьежжа лакхъю цар технико-экономически показателаш. Къахьегама овсарле планал совгIа 5,4 процент лакхъяьй, продукцега дIабода мах 2,4 процент лохбарах хIанзлехьа пачхьалкхенна цар кходаь ахча 48,9 эзар сом да. Массайолча предприятешка балха юкъе кхухь керда техникеи технологии. Мехкдаьтта доаккхача керда технологи юкъеяхьара, мехкдаьтта тIоанашта искусственни низ тIалоаттабара укх дIабахача ийс бетта планал совгIа 15 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад цар.

Ханал хьалха план кхоачашъяра доккха новкъостал хулаш да керда техникеи геолого-технически мероприятеши балха юкъеяхьар. Иштта геолого-технически мероприятеш балха юкъеяхьарах № 12 йолча скважинера деннеи бийсанеи доаккха мехкдаьтта кхо тонн совдаьннад. ХIаьта № 32 йолча скважина компрессовани яр бахьан долаш цо деннеи бийсанеи луш дола мехкдаьтта шийтта тонн совдаьлар. Скважинашта йIовхалца обработка ярах а дуккха совдоал хьадоаккха мехкдаьтта. Иштта № 38 йолча скважина обработка яр бахьан долаш пхи тонн совдаьлар мехкдаьтта.

Техникеи технологии ярга яккхара дикка новкъостал даьд «Октябрьнефта» мехкдаьтта промысла рационализаторашеи новаторашеи. Укх дIабахача ийс бетта цар балха юкъейихьай кхо бIаь совгIа рационализаторски предложении технологически кердадараши, цар пачхьалкхенна кходаь ахча 120 эзар сом да.

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра дикА къахьийгад мехкдаьтта доахараша, лаьтта кIала скважинашта ремонт ераш, бурув деттараша. Мехкдаьтта доахача бригадашта юкъе яьржача яхье хьалхле яьккхай коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча мастер нов. Ананьев керте латтача коллективо. ВорхI шера план кхоачаш а яь, тIадоагIача шера чотах болх беш я из бригада. ХIаьта лаьттан кIал скважинашта ремонт еча бригадашта юкъе хьалха латташ хьайоагIа мастера нов. Синюхаева кулгалду бригада. Цу коллективо ворхI шера план ялх шера кхоачашъяьй, хIаьта укх шера хIара бетта задани 125—130 процент кхоачашъеш хьайоагIа из. Иштта дика къахьегаш я нов. Смыкова кулгалду бурув детта коллектив а.

Сийлахь-боккхача Октябра 48 шу дузача денна сийленца накъа бахара крекинг-завода технологаша дIайолаяь инициатива дог раьза хинна хьал а лаьца хьинар кхо ца деш къахьегаш ба «Октябрьнефта» НПУ мехкдаьттахой.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
«Октябрьнефта» НПУ производственно-технически отдела начальник.

Республика кхашка

Наьсарен района «Назрановский» яхача совхоза Индрерча отделене тракторист Евлоев Юсуп гурахьа культураш чуэца йолаеннача хана денз свекла хьахоарцаеш воалл. 30 гектарал совгIа из культура хьахоарцаяьй цо. Гектарницаша кхеяь свекла я цо хьахоарцаер. Ше цаI кхоаву из цар участкашка из болх лелабе.

Сурта тIа: Евлоев Юсупа агрегат свекла хьахоарцаеш йоалл. Овала чу Евлоев Юсуп.

Н. Кобиашвиле сурт.

ПРОМЫШЛЕННОСТА КУЛГАЛДАР ТОАДАРАХ

СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела депутата К. Т. Мазурова доклад

Укх денношка, аьлар К. Т. Мазурова, Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленум хиннай, цо дийцад промышленноста кулгалдар тоадарах, планировани эргаяьккха тоаярах, промышленни производствана экономически стимулировани елга чІоагІдарах дола дош, хІаьта лоархІам бола решенеш тІа а ийцай.

СССР Министрий Совета Председатела нов. А. Н. Косыгина доклада тІа, КПСС ЦК Хьалхарча секретара нов. Л. И. Брежнева а кхыча новкъостий а къамаьлашка кІоаргга а массе оагІора а хьахьекхад уж решенеш тІазцанза ярг ца хилар. Цу решеней чулоацам СССР Лакхехьарча Совета укх сессе бувц, кепа йоазон тІа дІакхайкабаь КПСС ЦК Пленума соцами материалаши йовза депутатий торо хилар тІеркал а деш.

КПСС ЦК октябрьски (1964 шера) Пленумал тІехьагІа вай парте чІоагІагІа терко ю экономика дегІайоалаяра дешай, экономически дегІаахара объективни закона боарамашта Іилма наькъаца тохкам барен уж массе а оагІора теркалдарен ларда тІа халкъа боахама кулгалдара методаш кІаьдлулга доаццаш эрга а йоахаш тоаю, паччахьалкхени боахамен гІишлон тІа бижа субъективизма тІоа дІа а боаккхаш.

КПСС ЦК мартовски (1965 шера) Пленумо къоастадаьд мехка юрта боахам дІахо дегІабоалабара чакхдаха деза лоархІамера гІулакхаш. КПСС ЦК тІеххьарча, сентябрьски Пленумо советски индустре къоастаеха хьатІакхаьча проблемаш кхоачашъяра уйла тІаерзаяьй.

Боахама кулгалхой шеррача активо, партийни, советски кулгалхоша, Іилмахоша, специалисташа дакъа а лоацаш, промышленностерча гІулакхий хьал цІендаь дайза а дайза, парте Центральни Комитета Президиумои СССР Министрий Советои вывод яьй хІанз йолаш йола кулгалдара система вай мехка производительни низаш дегІаахара хІанзарча ханарча боарамца тарлуш ца хилара, хІаьта промышленноста планировани ярей кулгалдарей система эргаяьккха тоаяра, производствера экономически стимулий роль чІоагІъяра, предприятеш боахама хьакъехьа шоай лоІаме хилар шердара тІадерзадаь дола чакхдаха деза гІулакхаш къоаста а даьд. КПСС ЦК Пленумо могадаьд уж гІулакхаш.

Пленумо тІаийцача решенеша де лерхІар да коммунизма материально-технически база йиллара, халкъа хьал-торо дІахо лакхъяра, мехка обороноспособность чІоагІъяра хьаштий духьа советски индустри, еррига вай социалистически экономика кхы а нонагІа айелга Іалашдар.

Укх тІеххьарча шерашка, йоахар К. Т. Мазурова дІахо, Советски Союзо советски халкъа творчески къахьегами Коммунистически парте боккха организаторски а нах кхетамца кхебара а болхи бахьан долаш керда доккхий толамаш даьхад экономика дегІайоалаяра.

Семилетка шерашка вайцига хьал а яь, болх бе йолаялийтай пхиъ ахи эзар хинна ца Іеш йоккхий промышленни предприятеш, чІоагІа дегІаенай хІанзарча ханара гІишлошъяра индустри, дикка шеръяьй транспортни сеть, дукха торгови а коммунально - бытовой а предприятеш хьалъяьй. Халкъа боахамерча болхлоштеи гІулакхерча нахан тІакхийттав 21 миллион саг.

Мехка йоккхийча масштабех хьалдеш латт капитальни гІирсаш, хІаьта цунца цхьан ханна халкъа вахара боарам лакхбара лаьрхІа доккхий гІулакхаш чакхдоахаш а латт.

Мехка экономика дегІакхувлара керттера роль, ховш махиллара, промышленноста я. Юххьанца яьча итогаша хьахьувкх семилетка заданеш, промышленни продукце юкъарча объемага диллача, тІеххоачашъерг-хилар. Цу тІа а производства средстваш хьаяра объема ворхІ шера 96 процент тІакхетаргда.

Халкъа потреблене хІамаш хьаяр ворхІ шера дегІадоагІаргда дукха совгІа - эшашагІа доацаш 60 процент. ТІа-тІа дукхагІа продукташ хьаю вай кхачан промышленносто хІара шерра шера, юрта боахам тІехьабусаш хилар бахьан долаш кхачан товараш хьаделга дегІадар юхайиладале а.

Хадданза чакхдоах вай индустри технически хьакъехьа дикагІа кийчъеш эргайоахилга. Промышленноста структура тоаеннай. Семилетка шерашка чІоагІа дегІадаьхкад газа промышленность, электроника, пластически массаш, химически хьоасий, стеклопластикаш, искусственни алмазаш хьадар санна дола доакъош. ЧІоагІа хувцаеннай доагора баланса структура. Доккхий толамаш даьхад советски Іилман техникои; уж хьалхарча моттигашка латт дуккхача лоархІамегІча Іилма - технически прогресса доакъошка, царна юкъе физика, математика, ракетнии атомнии техника санна дараш а долаш.

Цу юкъагІа промышленность ка маьхала а ювлаш дегІанхай ерригача союзни республикашка. Беррига мохк хьайийцача промышленни производства объем ворхІ шера 84 процент дегІайоагІа, хІаьта Белорусски, Казахски, Литовски, Молдавски, Латвийски, Киргизски, Армянски, Эстонски республикашка шозза дегІайоагІаргья.

Укх семилетке (1959—1965 шерашка) СССР-е юккъера лаьрхІача шера промышленни производство дегІаахара темпаех 9,1 процент хургда. США укх тІеххьарча ворхІ шера (1964 шерралца, из шу а чулоацаш) юккъера лаьрхІача шера производство дегІаахара темпаш 3,9 процент мара хиннаяц, Англе — 3,5 процент, Франце — 5,6 процент, ФРГ — 6,3 процент.

Цхьабакъда, дуденнарех кхоачам хинна Іе йиш яц вайга. Коммунизм хьалъяра хьашташа дІадех промышленни производство дІахо кхы а сихагІа дегІакхувлилгеи мамогга дикагІа эргаяьккха тоаелгеи, продукци дукхагІа арахецилгеи цун дикал лакхъелгеи.

Вай мехкага я низ бола промышленни потенциал. Цхьабакъда, вайцига йолча йоккхийча производственни торонех хІанз а тІехьа биззача боараме пайда ийбац. Промышленни продукце объем дегІаахара темпаш производственни фондаш дегІаахара темпел тІехьаюс. Цудухьа укх тІеххьарча шерашка кІезиг-дукха лохденнад къаман доходеи йолаш йолча керттерча производственни фондий цхьан сома лаьрхІача промышленни продукцеи боарамаш.

ЛаьгІа карадерзаду дуккхача кердача предприятей низаш. Из бахьан долаш дукха продукци юс халкъа боахамга хьа ца кхоачаш. НонагІа а цунна хула бахьанаш да предприятейи кердача технологически процессийи проектировани еча хана дувлийта гІалаташи ца зувш дусараши, гІирсаш хьалдареи царна ухийтача материалийи дикал лоха хилар, керда производстваш комплексни йоацаш болх бе йолайолийташ хилар; царна эксплуатаци яра йола инженерно-технически а болхлой а кадраш шийханнахьа кийчъеш ца хилар.

Вай промышленноста хьалхарча аргІанара декхараш да производства эффективность лакхъяр, капитальни вложенеехи керттерча производственни фондаехи пайда дукхагІа баккхар, продукце дикал тоаяр, арахецаш йола машинаши прибораши тешамегІа, хайІаьхагІа йолаш, кхомегІа хилийтар.

Промышленность а беррига халкъа боахам а дегІабоалабара хоадамболаш боараме да общественни къахьегама овсарле даим лакхъяр. Из ба продукци дукхагІа арахецарай халкъа хьал - торо тоаярай эша хьалаш духхдувла хьаст.

Цхьабакъда, промышленносте къахьегама овсарле лакхъяра темпаш укх тІеххьарча шерашка кІезиг - дукха лаьгІъеннай. Къахьегама овсарле лакхъелга юха а соцаду Іилманей техниканей карагІдаьннараш хийцца производствана юкъе ца кхахьар а хІаьта иштта производство вІаштІехьъяккхара юкъе кхоачамбоацараш хилар а бахьан долаш.

Вай декхарийла да боахама социалистически система толашагІа хилара пайда биззагІа эца, общественни къахьегам мичча тайпара ахийта а пайда хьа ца луш дІаахийтарца, производственни майдаех, оборудованех, бедалах, электроэнергех, материалех пайда дикагІа эцар духьа доаттабу къовсам чІоагІбе.

Уж декхараш кхоачашдара лоархІамегІа дола хьалаш да производствана планаш увттаелгеи доал делгеи эргадаьккха тоадар, промышленни предприятешта экономически стимулировани елга чІоагІдар, боахама гІулакхашкара цар бокъонаш шеръяр.

КПСС ЦК Пленумо могаяьча планировани эргаяьккха тоаярах йолча мероприятеша лерхІ мехка халкъа боахам дегІабоалабара перспективни планий лоархІам лакхбе. Халкъа боахама деча планови кулгала керттера форма а хинна дІаотта еза лоархІамегІара заданеш шерашта дІаекъаш йола пхе шера план.

КПСС ЦК Пленумо декхар оттадаьд — промышленноста деш дола кулгал, централизованни планировани бІарччача паччахьалкхен цхьан плана керттера лостамащ белгалдара наькъаца чІоагІ а еш, предприятей боахама инициатива мамогга дегІакхувларгйолча тайпара вІаштІехьдаккха, болхлой материальни безам тІабахийтар, боахама расчет, мах, пайда, кредит санна йолча методийи средствайи новкъосталца экономически стимулироване системах шерра пайда эца.

ХІанзалца промышленни предприятешта кулгалдара практикана юкъе тІехъяьнна йоккха моттиг дІалоацар вайцига экономически методашта зедеш йолча административни мераша.

Предприятей кулгалхой балха новкъарле йора сов хоадам болаш йолча лакхера Іочутелача регламентацеша, планови хьокхамаш сов дукха хиларо. Цо доазув оттадора цар де йиш яраштa, инициативана, лохбора производство дикагІа вІаштІехьяккхара хьалхара цар бехктокхам.

ХІанз дуккхача хьокхамашта тийнача шеррача плана меттел алхха керттера заданеш тергья промышленни предприятешта. Паччахьалкхен цу керттерча заданей ларда тІа предприятеша шоаш увттаергья вокх юхедисача хьокхамашта, цу даькъе персонала дукхал, къахьегама овсарле, продукци яккхарга дІабода мах санна дарашта а йола планаш.

Укх денношка СССР Министрий Совето чІоагІъяьй предприятей бокъонаши боахама цар шоаш де йиш йола доали дикка шердеш йола социалистически паччахьалкхен производственни предприяте хьакъехьара положени.

Ховш да, масала, предприяте ший оборотни средстваштa маневрировать дар мел лоархІаме да. Цхьабакъда, хІанзалца вай хиннача порядках предприятешта лакхера оборотни средствай бІарчча цхьа боарам оттабарал совгІа, уж дІаекъа езарг мел йола моттигаш а белгалйора. Цу тайпарча порядко кІезигйора цу средствах дукхагІа а оперативно а пайда эцара йола торонаш. ХІанз предприятешта оборотни средствай бІарчча цхьа норматив мара увттаергьяц, хІаьта уж средстваш мел а мичахьа а хьежаергья яхаш дола дош предприятей кулгалхоша шоаш къестадергдолаш да.

Предприятей бокъонаш шеръю капитальни ремонта лаьрхІача амортизационни отчисленеех пайда эцара даькъе, белггала аьлча, царна бокъо лу цу средствай чотах къаьнача оборудованена меттел керда оборудовани оттае, нагахьа санна болх беш йола къаьнача оборудованена ремонт елга экономически гІулакхашта аьттув боацаш дале.

Предприятешка иштта йиш я сов йола а пайда эцаш йоаца а машинаши керттерча фондий кхыдола тайпаши дохкарах хьайийца средстваш чІоагІъьяча шера планал совнагІа капитальни вложенешка хьежае.

Предприятеша шоашкара къестадергда шоай поощрительни фондий чотах берий бешамаш, яслеш, пионерски лагераш, культурно - бытовой гІулакхашта йола объекташ, чуІе цІенош, производственни объекташ хьалъяра дешаш. Цу хана цу фондий чотах предприяте хьалдаьча цІеношка чуІеча майдах пайда эцара дош деррига а администраце къестадергда профсоюза комитетаца цхьана.

Оттаяьча алапе фонда боараме предприятей кулгалхошта бокъо лу баьча балхага, ханага хьежжа йолча е аккордни системах болхлошта алапеш тела, предприяте структура штаташ, административно - управленчески расходий смета шоашккара чІоагІъе.

Социалистически производственни предприятей бокъонаш шеръяро новкъостал дергда производствана кулгалдечара инициативеи самодеятельности дегІайоалаяра, дІадехаргда боахам нийса, пайдане лелабара хьалхара цар кулгалхой бехктокхам лакхбелга а.

КПСС ЦК Пленумо могаяьча мероприятешка, йоахар дІахо докладчика, боккха лоархІам бу промышленни производства еш йола экономически стимулировани чІоагІъяреи болхлошта материальни поощрени яра система тоаяреи. ХІара предприяте, цул башхалонаш теркал а еш, вІашагІъехкаргья къаьстта фондаш—производство дегІайоалаяра, материальни поощрени яра, социально - культурни мероприятешта, чуІе цІенош хьалдара. Уж фондаш хьахилара эша хьалаш духдувла хьаст хила беза пайдах.

Мах тела оттабу керттерча производственни фондехи паччахьалкхено телача оборотни средствеехи пайда эцарах, хІаьта цо новкъостал дергда капиталовложеней эффективность лакхъярай боахама расчет чІоагІъярай.

Промышленноста болхлой алапена юкъера премей дакъа лакхде лерхІ. Предприятешта бокъо лургья промышленноста доакъошта къаьст-къаьста планировани яра гІойленагІа дола хьалаши боарамаши увттадара а типови положеней ларда тІа къахьегамах мах телара формаш увттаяра а дешаш шоашка къестадайта.

БІарчча хьайийцача ерригача коллектива а къаьст-къаьста хьайийцача хІара болхлочун а доходаш дуккхача даькъе предприяте балха результатех тийша хургйолча тайпара оттаеш хила еза промышленноста болхлошта материальни поощрени яра система.

Материальни безам совбаккхара принцип кхоачашъяра боккха лоархІам а беш, промышленноста болхлошта материальни поощрени яра система эргайоахаш тоа а еш, материальни стимулий лоархІам боабац вай. Цlаккха а кІаьд на луш кхетама болх бу вай парте берригача къахьегамхошта коммунистически идеологи чуйоссаяра. Партийни организацеш, Советаш, профсоюзаш, комсомол декхарийла я из болх шербеи эргабоахаш тоабеи, социалистически яхь вІашагІйоллара гІулакх тоаде, къахьегамхой инициативеи самодеятельности дегІакхувла.

1957 шера халкъа боахама Советашка гІолла промышленноста доал делга вІаштІехьдаьккхар вай мехка. Цу юкъа пайданера болх баьб совнархозаша кагий предприятеш вІашагІтохара, производствана специализации кооперировании яра, оборудованена ремонт ю специализированни предприятеш вІашагІйохкара, экономически районий доазонашка промышленноста тайп-тайпарча доакъошта заготовкаши инструменти кийъяра даькъе.

Цхьабакъда, промышленноста совнархозашка гІолла доал дара системе гучадаьлар промышленни производство дегІа ме йоагІа дукхагІа шоаш ходолийташ а промышленноста балха дикала хьокхамашта воча оагІорахьара Іаткъаш а дола доккхий кхоачамбоацараш. Промышленноста цхьан даькъацара предприятеш вІашагІкъоастаяь яр. Толхадир бІарччача цхьан производственно-технически комплексах промышленноста даькъа деш дола доал.

ТІехьагІо вІашагІъеххача республикански совнархозаша, СССР СНХ, ВСНХ, промышленноста доакъошта йолча паччахьалкхен комитеташа дІадаханзар промышленноста доал деча территориальни системах даькъа кхоачамбоацараш. Совнархозашта кара хиннача промышленни предприятеех дІа а хьада йисар комитеташ, цар кара хинна Іилма-тохкама, конструкторски, проектни организацеш. Цо лохйир увттаеча проектай дикал, мелдир промышленноста деш дола технически кулгал, лаьгІдир производственни мощносташ караерзаелгеи керда технологически процессаш юкъейоалаелгеи.

Отраслеви принципа тІера даларо геттара чоалхане хилийтар дуккхача лагІаех латташи дуккха балхаш чулоацаши дола промышленноста ду доал.

Даькъа нийса доал де йиш яц, аьлар докладчика, дакъа дегІаахара хьалхара жоп дала дезаш, бІарчча цхьа технически политика лелае езаш, производство тІехдикеи лакха эффективность йолаши вІаштІехьйоаккхилга Іалашде дезаш, предприятеш йоагІ-йоагІача дІанийсъе а царна специализаци е а, болхлоехи инженерно-технически кадрехи пайда дикагІа эцилга вІаштІехьдаккха дезаш йола хІара даькъа къаьстта кулгалла цхьа центр йоацаш.

КПСС ЦК Пленума уйла сецай советски экономика дІахо толаме дегІакхувлар духьа промышленноста деш дола доал отраслеви принципах вІаштІехьдаккханза дарг ца хилар тІа.

КПСС ЦК Пленума решенешка хьежжа, СССР Министрий Совето СССР Лакхехьара Совет хьажийта тІаяхь ер предложенеш.

Ерригача Союза юкъара министерстваш вІашагІйохка:

еза - йоккхача, энергетически, транспортни машиностроене Министерство,

станокаш ярей инструменташ ярей промышленноста Министерство;

гІишлошъяра, наькъаш дехкара, коммунальни машиностроене Министерство;

тракторашн юртбоахама машинаши яра Министерство,

автомобильни промышленноста Министерство;

химически мехкдаьттаи машиностроене Министерство;

электротехнически промышленноста Министерство,

приборостроене, автоматизаце средствай, управлене системай Министерство;

яйгачеи кхачани промышленноста эша машинаши цІагІа лелаю прибораши еча машиностроене Министерство.

Ерригача Союза юкъара хургйолаш уж министерстваш вІашагІйохка езача кхоачалу производствана шерра дегІаена специализации кооперировании, изделешта стандартизаци, бІарчча хьайийцача дерригача даькъо арахецаш йолча машиний оатхалаштеи узлаштеи унификаци янза яргйоацача машиностроене башхалонаша.

Цунга хьежжа ерригача Союза юкъара Министерстваш е лерхІ:

СССР газови промышленноста гІулакхашта йолча Паччахьалкхен производственни комитетах — газови промышленноста Министерство,

СССР транспорт хьаяра гІулакхашта йолча Паччахьалкхен производственни комитетах — транспорт хьаяра Министерство.

Иштта предложени лу СССР-е укх тайпара союзно-республикански министерстваш вІашагІйохкара хьакъехьа:

Іаьржача металлурге Министерство;

бесаш долча металлурге Министерство;

кІора промышленноста Министерство;

химически промышленноста Министерство;

Мехкдаьтта доахача промышленноста Министерство;

мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта - химически промышленноста Министерство;

хьун, целлюлозно - каьхата, хьу чакхйоахача промышленноста Министерство;

гІишлой материалий промышленноста Министерство;

яйгача промышленноста Министерство;

кхачан промышленноста Министерство;

дулхеи шурийи промышленноста Министерство.

Предприятеш юкъарчал доаццаш е отраслеви объединенешка гІолла кара йола ерригача Союза юкъара Министерстваш шоаш йолаш, СССР союзно-республикански министерствашa доаггІаш долча промышленноста доакъошта кулгалдергда массаза а, цхьатаррарча цІерах латтача союзни республикашкарча союзно-республикански министерствашка е управленешка (боахамий объединенешка) гІолла. Промышленноста цу доакъой министерствашта е управленешта (объединенешта) республикашка тІадулл предприятешта оперативнии производственнии боахамеи доал делга.

Союзни республикашкара союзно-республикански министерстваш е управленеш (объединенеш) союзни республикай Министрий Советашта санна, иштта йоаггІаш йолча СССР союзно-республикански министерствашта а кара хургья, хІаьта предприятешта доал дара даькъе шоаш леладеча гІулакхашта СССР союзно-республикански министерстваша кийчъеш йолча положенешца хьалхле а лелаергья.

Республикашка малагІа союзно-республикански органаш вІашагІйохкаргья — министерстваш йохкаргья е управленеш йохкаргья, объединенеш а яхкача бакъахьа йий, — цу даькъацарча предприятей дукхалгеи производства боарамашкеи хьежжа республикаша шоаш къоастадергда.

ДІахо, йоагІаш йола СССР союзно - республикански министерстваш е лерхІ:

энергетикаи электрификацеи гІулакхашта йолча Паччахьалкхен производственни комитетах;

чкъаьрий боахама гІулакхашта йолча Паччахьалкхен комитетах;

Паччахьалкхен геологически комитетах;

монтажни специальни гІишлойи балхашта йолча Паччахьалкхен производственни комитетах;

торговле гІулакхашта йолча Паччахьалкхен комитетах;

хиш дехкача лаьтташтеи хин боахамаи йолча Паччахьалкхен производственни комитетах.

Моттигера бедал чакхйоахаш а хьаю продукци дукхагІа яр республикана чухьа пайда эцаш а йолча предприятешта кулгалдара союзни республикашка вІашагІйохка мегаргья республикански министерстваш е управленеш (объединенеш).

Ерригача Союза юкъарча, союзно-республикански, республикански министерствашка (управленешка) гІолла промышленноста доал де лерхІаш йола система союзни паччахьалкхе а лоархІаш вІашагІъеллача СССР лоаттама принципашка хьежжа я. Цу системо Іалашдергда промышленноста централизованни кулгалдар союзни республикай моттигерча органий, предприятей инициатива дегІаахарца тарделга, хІаьта иштта комплексах дегІаахарца тарделга а.

Ерригача Союза юкъарен союзно-республикански министерстваш вІашагІйохкар 1957 шерралца хиннача промышленноста доал дара структурана духхьала юхатІадахар дац.

Керда вІашагІйохкаш йолча министерстваша болх бергба предприятей бокъонаш дикка шеръеш, боахама-экономикана доал дара бокъонаш дукхагІа йолаш долча хьалашка. Цулухьа министерстваша кулгалдеча кхетаме цхьана таръе еза экономически методаши чакхйоаха административни функцеши, производствана доал деча дегІакхувла еза демократически лардаш, единоначалии коллегиальности вІаши нийса таръе еза, хьалха хиннача министерстваша лелаяь лоадамбоаца опека дІаяккха еза. Бокъонца чІоаггІа дегІаена промышленни производство вІаштІехьйоахараш а хинна дІаотта еза министерстваш вай мехка.

Кердача министерствашта тІадохк е керттера декхараш:

эггара кІезигагІа къахьегами средстваши дІа а йохийташ чІоаггІа дикеи халкъа боахама а бахача наха а кхоачамхиллали продукци арахецилга Іалашдар;

дувцилга йоаццаш паччахьалкхен плана заданеш кхоачашъелга;

капитальни вложеней эффективность лакхъелга, производственни фондех дикагІа пайда эцилга, рентабельность лакхъелга;

хадданза производство технически эргаяьккха тоаеш балхаш делга;

говзал йолча инженерий, техникий, экономистий, болхлой кадрашца предприятеш Іалашъелгеи царех нийса пайда эцилгеи;

къахьегам дикагІа вІаштІехьбаккхара хьакъе Іилмана хІанз карагІдаьннарий ларда тІа къахьегам дикагІа вІаштІехьбоаккхаш мероприятеш яр.

Промышленни министерстваш йохкаш хиларца дувзаденна СССР халкъа боахама лакхара Совет, СССР халкъа боахама Совет, промышленноста доакъой паччахьалкхен комитеташ, союзни республикай совнархозаш, экономически районий совнархозаш дІаяха предложени юкъейоалаю.

Промышленноста деш дола доал хувцаш хиларца дувзаденна къоастаянза яргьяц паччахьалкхен управлене цхьайолча централыни органий положении декхараши.

Укх тІеххьарча ханналца СССР Госплан яр духхьал промышленностеи гІишлошъярен дешаш леладеш хинна СССР халкъа боахама лакхарча Совета орган. ХІаьта СССР Госплано ма йой берригача халкъа боахама ерригпаччахьалкхен планировани. Цунца дувзаденна союзно - республикански орган хиларах тарра СССР Министрий Совета кара хилийта лерхІ СССР Госплан.

Промышленноста хьалхле лелаяра экономически методаш чІоагІъяро вай планови органий балхагара хьадехараш лакхду. Мехка экономика дегІаахара керттера лостамаши проблемаши оттаяра Іилма ларда тІа нийсъяь халкъбоахама планаш увттаяра, уж кхоачашъярга хьажара бехктокхаме йола правительства орган хиларах тарра СССР Госплана лоархІам лакхлу.

Кердача хьалашка лакхлу союзни республикай Госпланий лоархІам.

СССР Лакхехьара Совет хьожаргйолаш юкъейоалаю Іилма - тохкама координаце Паччахьалкхен комитетах СССР Министрий Совета Іилмаи техникаи ерригсоюзни Паччахьалкхен комитет ярах йола предложени а.

Ховш ма дий, производительни низаш дегІадоаладеча мел боккха лоархІам болаш да хІанз Іилма. Іилма тохкамашта координаци ярца кхоачамбаь Іе йиш яц хІанз. Координировани ярал совгІа Іилма тохкамашта лостамаш тела, производстве пайда эцара эггара дикагІйола Іилма открыташ къоастае еза.

Еррисоюзнии союзно-республикански министерстваш йохкаш хиларца дувзаденна союзни республикашка хила эшаш яц Іилма-тохкама балхий координаце комитеташ.

ВСНХ дІаяккха аьнна оттаеча предложенеца дувзаденна гІишлошъяра дешай Паччахьалкхен комитет (СССР Госстрой) СССР Министрий Совета юкъарчал доаццаш карахургйолаш дІалла лерхІ.

ЧІоаггІа теркам тІабахийтар докладчико промышленни предприятешта снабжени елгеи цар яь продукци дІайохийталгеи вІаштІехьдаккхара.

ХІанз, белгалдаьккхар цо, мехкара снабжении сбыти территориальни принципах вІаштІехьъяьккха я, цо цхьадолча даькъе йиш хилийтар хьалха хиннача ведомственни снабженчески - сбытови органий балха юкъе хинна параллелизми дублировании дІаяккха.

Отраслеви принципах промышленноста доал дарга доалаш — министерствашка гІолла — дІа ца йоахаш йита йоагІа йолаш йола территориальни принципах вІашагІъехка материально - технически снабжене органаш. Из деш отраслеви министерстваш хургья фондодержателаш, вешта аьлча промышленноста доакъош дегІаахара къоастаеш йола материально - технически ресурсаш дІа-юха нийсъераш. ХІаьта бедалга, материалашка, оборудованега фондаш дІайохийтаргья главснабсбытийи снабжене а сбыта а территориальни органийи системага гІолла.

Материально - технически снабженена хьалхле лелаяра СССР Министрий Совета материально - технически снабжене союзно - республикански Паччахьалкхен комитет йилла лерхІ. Цу комитета тІадулл мехкара материально-технически снабжени вІаштІехьйоаккхилга.

Союзни республикашка хилча бакъахьа я материально - технически снабжене керттера управленеш.

Промышленноста доал дара кердача системага довлар дика вІаштІехьдаьккха чакхдаккха деза, йоах дІахо К. Т. Мазурова. Союзни республикай совнархозаша, промышленноста доал деш хІанз йолаш йолча кхыча органаша, хІаьта иштта промышленноста доакъой паччахьалкхен комитеташа шоаш кхоачашъе декхарийла йола функцеш чакхъяха еза министерстваш хьа а яь, уж промышленни предприятешта доал де йолаяллалца.

Промышленноста доал дара мероприятеш кийчъеш союзни-республикай Министрий Советаша дакъа а лоацаш КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советои боахам хьалбареи культура лакхъяреи цхьадола дешаш кхы тІа союзни республикай Министрий Советашка дІалургдолаш дийца а дийца, цунах йола решени йир.

Союзни республикай правительстваша къаьсттача доазонашка шоаш къестадергда цхьаццайолча республикански производственни гІишлошта юкъе капиталовложенеш дІа-юха екъара дешаш, финансироване централизованни йоацача источникий чотах гІишлошъяра - монтажни балха боарам оттабергба, производственни лоархІам болча шоллагІча шерага йоалача йоккхийча гІишлоний титульни спискаш чІоагІъергья, хІаьта цар иштта чІоагІъергья административнии общественнии зданей, клубий, театрий, культура дворецний, кхыйолча культурно - просветительни учрежденей гІишлоний титульни спискаш а.

Союзни республикай Министрий Советаш хьожаргья СССР министерствашеи ведомствашеи оттаяьча ерригача предприятей планий проекташка, республикай территорешка керда хьаеча предприятешта проектировани ярга, цига болх беш йола предприятеш эргаяьха тоаяра а шеръяра а заданешка, хІаьта иштта республикай территорешка промышленни предприятеш дегІайоалаярен дІа-юха нийсъярен схемашка, ший предложенеш СССР правительстве хьачу а тергья.

Промышленноста деш дола кулгал эргадаьккха тоадара вай партеи СССР правительстваси оттадаь гІулакхаш вай мехка производительни низаш дегІадахкаро хьалхадаьха да, вахаро чІоаггІа дІадехаш хьахинна да. Цар керттера декхар латт производства эффективность мамогга лакхъяреи халкъа вахара материальни хьал тоадареи хьашташ кхоачашдара социализма объективни экономически законаш чІоагІагІа лархІарахи царех боккхагІа пайда эцарахи.

Уж гІулакхаш чакхдахар боккха дунен халкъашта юкъера лоархІам болаш а да. Боахама социалистически хьисапе доал дара Іалальмате йоккха опыт Іоаьлй вайцига. Из опыт, шеко йоацаш, боккха практически лоархІам болаш я кхыча социалистически мехкашта, вайна а чІоагІа хьаштда воай доттагІий дола дикеи пайданеи мел дар.

Вай тешаш да КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советои вай мехка промышленни производство лакхъяра оттадаь гІулакхаш чакхдахаро дерригача дуненна хьалхашка боахама социалистически система Іалальмате йоккхий торонаши цунах доалла дика мел дари кхы а чІоагІагІа хьагуча доаккхаргхиларах.

КПСС ЦК Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш толамца чакхдахаро дІадех паччахьалкхени боахамеи органий балха стиль а методаш а лохедейз лакхе кхаччалца дІахо йодача хана эргаьха тоаелга.

Нийса, болхлой творчески инициативаца чІоагІало а дувцаш Іилма ларда тІа производствана деш дола доал тардала йиш йолаш дац духхьал администрироване методашца, сихвенна ший лоІаме еча решенешца, практически опыт харц кхетаеш хиларца. Из иштта тардала йиш йолаш дац моллагІа а вахара дика дола гІулакх дохаде мегача, къаденна, шийха яьккха даьначунцеи бюрократизмацеи.

МукІарло де дезаш да централыни а моттигерча а паччахьалкхени боахамеи органий балха практике хІанз бюрократизм, болх формально лелабеш моттигаш дукха хилара.

Дукха моттигаш я болх ца бар, бехктокхам ца хилар, хІаьта цкъаза гІулакх дог ца лазаш, во леладеш хилар пайда беш йоаца массе тайпа заседанеш ярца, юкъарчал доаццаш производстве организаторски болх бара меттел ца эшаш йола язъяь директиваш теларца къайлакхухьаш.

Советски аппарате моттиг хила йиш яц балха канцелярски методашта, бехктокхам ца хилара, гІулакх тесса леладара. Вай боахама аппарат духьале йоаццаш нийса болх беш хила еза, боахам хьалбареи культура лакхъяреи керттера дешаш ханнахьа кхоачашделга, дувцилга йоаццаш паччахьалкхен планаш кхоачашъелга Іалаш а деш.

Цхьаццайолча предприятешеи боахама организацешеи нийса а шоай ханнахьа а планови заданеш кхоачашъярах тийша да бІарчча хьайийцача халкъбоахама план кхоачашъелга а. План кхоачаш ца яр эггара а чІоагІагІча тайпара паччахьалкхен дисциплина толхаяр лархІа деза.

Промышленни производствана хьалхле лелаеш ба вайцига образовании, опыт йола, гІулакх ховш бола нах. Советий Іаьдал латтача шерашка парте хьалкхедаьд социалистически производства таланти говзали йолча организаторий доккха эскар.

Партеи советски халкъои чІоагІа лоархІ социалистически производства специалистий организаторий кадраш, чІоаггІа теш царех, балха тІехь хьаллоац уж.

Производствана хьалхле лелаяра балха тІехь вай промышленноста кадраш декхарийла я ерригпаччахьалкхен хьашташ лоархІаш хила, уж кхетамца предприятей коллективай хьаштаца дувза. Паччахьалкхен хьашташ бе - башха ца хеташ гІулакх леладар хьалда харцахьа лархІа деза, хІаьта цу хьакъе бехке бараш цІенхашта бехктокхаме оза а беза.

Промышленноста хьалхле лелаю кадраш даиман гІулакха кийча хургйолаш уж кийчъяреи цар говзал лакхъяреи система эргаяьккха тоае еза.

Производственни декхараш кхоачашдеча предприятей коллективай бола лоархІам лакхбе беза болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха творчески инициативеи хьинари дегІадоаладе деза. Промышленни производство дегІайоалаярай эргайоаккхаш тоаярай влиянии е йоккхий торонаш йолаш я къахьегамхой депутатий Советаши цар даиман хулаш йола комиссеши. Промышленносте, гІишлош хьалъеча, транспорте болх беш 400 эзар гаргга Советий депутат ва. Из Іалальмате боккха низ ба, нийса вІаштІехьбаьккха оарцагІбаьккхача цун йоккха воздействи е йиш я вай промышленноста хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара.

ДІахо йодача хана советски наьха материальни хьал лакхдара, мехка низи обороноспособности чІоагІъяра парте оттадаь декхараш кхоачашдаро дІадех, аьлар ше йистевоалаш К. Т. Мазурова, социалистически экономика хадданза лакхъяра къаьстта йоакхо елга. Цу гІулакха дикка новкъостал дергда промышленноста доал делга тоадаро. КПСС ЦК Пленумо могаяь, СССР Лакхехьарча Совета е сесси хьожаргйолаш СССР Министрий Совето юкъейоалаяь предложенеш кхоачашъяро.

Шеко яц КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеши СССР Лакхехьарча Совета укх сессе тІаэцаргдола закони кхоачашдара коммунистически общество хьалъяра тІехьа партеи советски халкъои лоаттабеча къовсаме дІахьалхашка боаккхаргбола боккха гІа хиларах. **(ДІаьхдаь тІоараш тох).**

ПРОМЫШЛЕННОСТА ДОАЛ ДАРА ОРГАНИЙ СИСТЕМА ХУВЦАРЕИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ДОАЛ ДАРА ЦХЬАЙОЛА КХЫ ОРГАНАШ ЭРГАЯХАРЕИ ХЬАКЪЕХЬАРА

СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА

З А К О Н

Промышленноста ду доал тоадар духьа Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Статья 1. Укх тайпара СССР союзно-республикански Министерстваш вIашагIйохка:

Iаьржача металлурге Министерство;
бесаш долча металлурге Министерство;
кIора промышленноста Министерство;
химически промышленноста Министерство;
мехкдаьтта доахача промышленноста Министерство;
мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта-химически промышленноста Министерство;
хьун, целлюлозно-каьхата, хьу чакхйоахача промышленноста Министерство;
гIишлой материалий промышленноста Министерство;
яйгача промышленноста Министерство;
кхачан промышленноста Министерство;
дулхеи шурийн промышленноста Министерство.

Статья 2. Союзно-республикански министерстваш еш эргаяха:

СССР энергетикаи электрификацеи гIулакхашта йолча Паччахьалкхен производственни комитетах — энергетикаи электрификацеи гIулакхашта йола СССР Министерство е;

СССР чкъаьрий боахама йолча Паччахьалкхен производственни комитетах — СССР чкъаьрий боахама Министерство е;

монтажнии специальни гIишлойн балхашта йолча СССР Паччахьалкхен производственни комитетах — монтажнии специальни гIишлойн балхашта йола СССР Министерство е;

СССР Паччахьалкхен геологически комитетах — СССР геологе Министерство е;

торговле гIулакхашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитетах — СССР торговле Министерство е;

хиш дехкача лаьтташтеи хин боахамаи йолча СССР Паччахьалкхен производственни комитетах — СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерство е;

Статья 3. Союзни республикашка, продукци яккхара боарамгеи республика территоре тIа ядача доаггIаш долча промышленноста даькъерча предприятеи дукхалгеи хьежжа, вIашагIйохк цхьатарра цIераш йола союзно-республикански министерстваш е юкъарчал доацаш предприятешта доал делгеи цар гIулакхашта хьалхара бехктокхами тIабожабеш йола управленеш (объединенеш).

Статья 4. Ше дегIаахара производствана шерагIа специализацеи кооперированеи елга, хIаьта иштта машиний оатхалаштеи узлаштеи унификаци елга халкъа боахама дерригача доакъошта йолча машинийн оборудованеи керда, технически эргаяьха тоаяь конструкцеш хьаяра Iилма - тохкама, конструкторски организацейн предприятейн низаш вIашагIтохар а дIадехаш йолча машиностроене башхалонаш теркал а еш, укх тайпара еррига Союза юкъара министерстваш вIашагIйохка:

еза-йоккхача, энергетически, транспортни машиностроене Министерство;
станокаши инструменташи еча промышленноста Министерство;
гIишлошъяра, наькъаш дахкара, коммунальни машинаш яра Министерство;
тракторашш юртбоахама машинаши яра Министерство;
автомобильни промышленноста Министерство;
химически мехкдаьттаи машинаш яра Министерство;
электрически промышленноста Министерство;
прибораш яра, автоматизаце средстваш, управлене системаш яра Министерство;
яйгачеи кхачани промышленноста эша машинаши бытовой прибораши хьаяра Министерство.

СССР Министрий Совето чIоагIйойла боаггIаш болча СССР министраша союзни республикай Министрий Советашца цхьана отта а яь хьачуенна цу белгалъяьча еррига Союза юкъарча министерствай доалахьа дIачуяла езача предприятейн организацейн перечень.

Статья 5. Еррига Союза юкъара министерстваш йойла: газови промышленноста йолча СССР Паччахьалкхен производственни комитетах — газови промышленноста Министерство;
транспортни гIирсашта йолча СССР Паччахьалкхен производственни комитетах — транспортни гIирсий Министерство.

Статья 6. Медицински промышленноста предприятеш СССР унахцIено лораяра Министерства системе дIачуяла.

Статья 7. СССР Паччахьалкхен планови комитетах СССР Министрий Советера союзно-республикански Паччахьалкхен планови комитет (СССР Госплан) е.

Промышленноста отраслеви принципах доал а деш промышленни производство дегIаахара территориальни планировани елга Iалашдара оттадолда, союзно-республиканскии республиканскии доалахьарча дерригача доакъошта увттаю республикай халкъа боахам дегIабара планий проекташ а хIаьта иштта республикай территореш тIарча, еррига Союза юкъарча министерствай предприятешка хьаеча продукце (оборонии чунгара дIаиккхача) планий проектаех тела предложенеш а союзни республикай госпланаша кийчъеш хилар.

Союзни республикай госпланаш иштта хьож планаш кхоачашъеча хана хьалхашка увттача союзни республикай территоре тIа уллача промышленностах долча доакъой юкъарча дешашка а.

Статья 8. Координаценеи Iилма-тохкама балхаштеи йолча СССР Паччахьалкхен комитетах Iилманеи техиканеи йола еррига Союза юкъара СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитет йойла, мехка Iилмеи техникеи дегIаахара керттерча лостамашта СССР Iилмай Академеца цхьана предложенеш оттаелга, доакъой юкъара Iилма-технически проблемаш кийчъяр вIашгIехьдоаккхилга, Iилма-технически информаци Iалашъелга, Iилманеи техиканеи карагIдаьннараш халкъа боахама юкъекхухьача тIахьожам лоаттабелга, хIаьта иштта Iилма-технически барт-цхьоагIон дешашта доазол дехьарча мехкашца бувзамаш лоаттаделга а цунна дIатIа а дуллаш.

Статья 9. СССР Министрий Совете союзно-республикански Паччахьалкхен комитет вIашагIйоллийла материально-технически Iалашо яра гIулакхашта.

СССР Министрий Советерча материально-технически Iалашон гIулакхашта йолча Паччахьалкхен комитето ший декхарашта юкъедоагIача дешаех лаьца яь решенеш кхоачашъе декхарийла я министерстваши кхыйола организацеши.

Статья 10. Союзни республикашка вIашагIйохканза яргIоацаш лоархIийла материально-технически Iалашон территориальни органашта юкъарчал доацаш кулгалдеш йолча союзни республикай Министрий Советашта а СССР Министрий Совета материально-технически гIулакхашта йолча Паччахьалкхен комитета а кара йола материально-технически Iалашон керттера управленеш.

Статья 11. СССР гIишлой гIулакхашта йолча Паччахьалкхен комитетах гIишлой гIулакхашта йола СССР Министрий Совета союзно-республикански Паччахьалкхен комитет йойла (СССР Госстрой).

Статья 12. Промышленноста деш дола доал вIаштIехьдаккхара юкъе укх законо деча хувцамашца дувзаденна дIайоаккхийла СССР Министрий Совета СССР халкъа боахама лакхера Совети СССР халкъа боахама Совети.

ДIаяханза яргIоацаш лоархIийла халкъа боахама республикански Советаши экономически районий халкъа боахама Советаши.

Статья 13. СССР Министрий Совето укх Законага хьежжа даха дезаш дола организационни гIулакхаш чакхдоахалда, хIаьта иштта промышленноста ду доал тоадара хьакъехьара дош дувцача хана депутаташа еннача замечанешкеи предложенешкеи а хьожийла.

Статья 14. Ер закон тIаэцарца дувзаденна лоархIам бовш йолча СССР законодательни актай перечень чIоагIйойла СССР Лакхехьарча Совета Президиумо.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума
Председатель **А. МИКОЯН.**
СССР Лакхехьарча Совета Президиума
Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль.
1965 ш. 2 октябрь.

СССР МИНИСТРАШ ДЕКХАРЕХ МУКЪАБАХАРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЦАМ

Промышленноста доакъошта йолча Паччахьалкхен комитетех керда министерстваш ярца дувзаденна Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу СССР министрий декхарех мукъабаха:

нов **Бойко** Всеволод Ефимович,
нов. **Кротов** Виктор Васильевич,
нов. **Мельников** Николай Васильевич,
нов. **Науменко** Петр Васильевич,
нов. **Оболенский** Николай Александрович,
нов. **Орлов** Георгий Михайлович,
нов. **Рановский** Михаил Евгеньевич,
нов. **Строкин** Николай Иванович.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **А. МИКОЯН.**
СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль.
1965 ш. 2 октябрь.

ДЕПУТАТ С. Б. НИЯЗБЕКОВ СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛАЛЛА ХАРЖАРЕИ ЦУ ДЕКХАРЕХ ДЕПУТАТ И. ШАРИПОВ МУКЪАВАККХАРЕИ ХЬАКЪЕХЬАРА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЦАМ

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

1. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителалла депутат **Ниязбеков** Сабир Билялович — Казахски ССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель харжа.

2. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителя декхарех депутат **Шарипов** Исагали мукъаваккха.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **А. МИКОЯН.**
СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль. 1965 ш. 2 октябрь.

ДЕПУТАТ Л. И. БРЕЖНЕВ СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ЧЛЕНАЛЛА ХАРЖАРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЦАМ

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Депутат **Брежнев** Леонид Ильич СССР Лакхехьарча Совета Президиума членалла харжа.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **А. МИКОЯН.**
СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль. 1965 ш. 2 октябрь.

ДЕПУТАТ К. Т. МАЗУРОВ СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ЧЛЕНА ДЕКХАРЕХ МУКЪАВАККХАРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СССР ЛАКХЕХЬ РЧА СОВЕТА СОЦАМ

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

Депутат **Мазуров** Кирилл Трофимович СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителалла хьожаварца дувзаденна из СССР Лакхехьарча Совета Президиума члена декхарех мукъаваккха.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **А. МИКОЯН.**
СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль. 1965 ш. 2 октябрь.

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛАШ, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН КОМИТЕТИЙ ПРЕДСЕДАТЕЛАШ, СССР МИНИСТРАШ ХЬОЖАБАРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СОЦАМ

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу хьожабе:

СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителалла — нов. **Полянский** Дмитрий Степанович;

СССР Министрий Совета Председатела заместителалла, СССР Министрий Совета Паччахьалкхен планови комитета (СССР Госплана) председателалла — нов. **Байбаков** Николай Константинович;

СССР Министрий Совета Председатела заместителалла — нов. **Тихонов** Николай Александрович;

СССР Министрий Совета Председатела заместителалла, Iилманеи техиканеи йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председателалла — нов. **Кириллин** Владимир Алексеевич;

СССР Министрий Совета, материально-технически снабженена йолча Паччахьалкхен комитета председателалла — СССР Министрий Совета председатела заместитель нов. **Дымшиц** Вениамин Эммануилович;

СССР Iаьржача металлурге министралла — нов. **Казанец** Иван Павлович;

СССР бесаш долча металлурге министралла — нов. **Ломако** Петр Фадеевич, СССР Министрий Совета Председатела заместителеи СССР Госплана председателеи декхарех из мукъа а воаккхаш;

СССР кIора промышленноста министралла — нов. **Братченко** Борис Федорович;

СССР химически промышленноста министралла нов. **Костандов** Леонид Аркадьевич;

СССР мехкдаьтта доахача промышленноста министралла — нов. **Шашин** Валентин Дмитриевич;

СССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта-химически промышленноста министралла — нов. **Федоров** Виктор Степанович;

СССР хьун, целлюлозно-каьхата, хьу чакхйоахача промышленноста министралла — нов. **Тимофеев** Николай Владимирович;

СССР гIишлой материалий промышленноста министралла — нов. **Гришманов** Иван Александрович;

СССР яйгача промышленноста министралла — нов. **Тарасов** Николай Никифорович;

СССР кхачан промышленноста министралла — нов. **Зотов** Василий Петрович;

СССР дулхеи шурийн промышленноста министралла — нов. **Антонов** Сергей Федорович;

СССР еза-йоккхача, энергетически, транспортни машиностроене министралла — нов. **Жигалин** Владимир Федорович;

СССР станокаш ечеи инструменташ ечеи промышленноста министралла — нов. **Костоусов** Владимир Федорович;

СССР гIишлошъеча, наькъаш дехкача, коммунальни машиностроене министралла — нов **Новоселов** Ефим Степанович;

СССР тракторни юртбоахамеи машиностроенеи министралла — нов. **Синицын** Иван Флегонтович;

СССР автомобильни промышленноста министралла — нов. **Тарасов** Александр Михайлович;

СССР химическии мехкдаьттаи машиностроене министралла — нов. **Брехов** Константин Иванович;

СССР электротехнически промышленноста министралла — нов. **Антонов** Алексей Константинович;

СССР приборостроене, автоматизаце средствай, управлене системай министралла — нов. **Руднев** Константин Николаевич, из СССР Министрий Совета Председатела заместителя декхарех мукъа а воаккхаш;

СССР яйгачеи кхачани промышленноста эшача машиностроенеи бытовой приборийн министралла — нов **Доенин** Василий Николаевич.

СССР энергетикаи электрификацеи министралла — нов. **Ишнов** Александр Акимович.

СССР монтажнии специальни гIишлойн балхий министралла — нов. Якубовский Фуад Борисович;

СССР геологе министралла — нов. **Сидоренно** Васильевич;

СССР торговле министралла — нов. **Струев** Александр Иванович;

СССР мелиорацеи хин боахамеи министралла — нов. **Алексеевский** Евгений Евгеньевич;

СССР газови промышленноста министралла — нов. **Кортунов** Алексей Кириллович;

СССР транспортни гIирсаш хьалдара министралла—нов. **Кожевников** Евгений Федорович.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
А. МИКОЯН.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1965 ш. 2 октябрь.

СССР КОНСТИТУЦЕ (КЕРТТЕРЧА ЗАКОНА) ТЕКСТА ЮКЪЕ ХУВЦАМАШИ ТIАТОХАРАШИ ДАХЬАРА ХЬАКЪЕХЬАРА

СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА

З А К О Н

«Промышленноста доал деча органий система хувцареи паччахьалкхен доал дара цхьайола кхы органаш эргаяхареи хьакъехьара» а «Цхьайолча Паччахьалкхен комитетех еррига Союза юкъара министерстваш еши юкъарча машиностроене еррига Союза юкъара министерство вIашагIйоллаши дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдара хьакъехьара» а СССР Законаш 1965 шера 2 октябре тIаэцарца дувзаденна Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу СССР Конституце (керттерча Закона) текста юкъе укх тайпара хувцамаши тIатохараши даха: .. ...

1. СССР Конституце 70 статья укх тайпара оттайойла:

«**Статья 70.** СССР Министрий Совет СССР Лакхехьарча Совето вIашагIйолл ер состав а йолаш:

СССР Министрий Совета Председатель;

СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместителаш;

СССР Министрий Совета Председатела заместителаш;

СССР министраш;

СССР Министрий Совета Паччахьалкхен планови комитета председатель;

гIишлоний гIулакхашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатель;

материально - технически Iалашонна йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатель;

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи партийно-паччахьалкхен тIахьожама Комитета председатель;

къахьегамеи алапеи дешашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатель;

Iилманеи техиканеи йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатель;

радиовещаненеи телевидененеи йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатель;

кинематографена йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатель;

кепа йоазонна йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатель;

СССР Министрий Совета заготовкай Паччахьалкхен комитета председатель;

арахьарча экономически бувзамашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатель;

доазол дехьарча мехкашца культурни бувзамаш лоаттадара йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатель;

СССР Министрий Советерча паччахьалкхен кхерамзлен Комитета председатель;

СССР Паччахьалкхен банка правлене председатель;

СССР Министрий Советерча Центральни статистически управлене начальник.

Карарча гIулакхага хьежжа СССР Министрий Совета состава юкъе болх союзни республикай Министрий Совета председателаш».

2. СССР Конституце 77 статья укх тайпара оттае:

«**Статья 77.** Еррига Союза юкъарча министерстваех лоархIаш я министерстваш:

авиационни промышленноста;
автомобильни промышленноста;
арахьарча торговле;
газови промышленноста;
граждански авиаце;
яйгачеи кхачани промышленноста эша машинаш хьаяреи бытовой приборийн;
форда флота;
оборонни промышленноста;
юкъарча машиностроене;
приборостроене, автоматизаце средствай, управлене системай;
машинаьккъий;
радиопромышленноста;
юкъерча машиностроене;
станокаш ечеи инструменташ ечеи промышленноста;
гIирсаш дара, наькъаш дехкара, коммунальни машиностроене;
кемаш деча промышленноста;
тракторашш юртбоахама машинаши хьаяра;
транспортни гIирсаш дара;
еза-йоккха, энергетически, транспортни машинаш яра;
химическии мехкдаьттаи машинаш яра;
электронни промышленноста;
электротехнически промышленноста».

3. СССР Конституце 78 статья укх тайпара оттайойла:

Статья 78. Союзно-республикански министерстваех лоархIаш я министерстваш:

лакхерчеи юкъерчеи специальни образоване;
геологе;
унахцIено лораяра;
кхыча мехкашцарча гIулакхий;
культура;
яйгача промышленноста;
хьун, целлюлозно-каьхата, хьу чакхйоахача промышленноста;
мелиорацеи хин боахамеи;
монтажнии специальни гIишлонийн балхий;
дулхеи шурийн промышленноста;
мехкдаьтта доахача промышленноста;
мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта-химически промышленноста;
оборона;
кхачан промышленноста;
гIишлой материалий промышленноста;
чкъаьрий боахама;
бувзама;
юрта боахама;
торговле;
кIора промышленноста;
финансай;
химически промышленноста;
бесаш долча металлурге;
Iаьржача металлурге;
энергетикаи электрификацеи».

4. СССР Конституце 60, 68, 82 статьяшта юкъе укх тайпара хувцамаш хьолда:

60-ча статьяй «В» пунктана юкъера дIадоахалда «вIашагIйохк республика экономически районаш» яха дешаш;

68-ча статьяй «А» пунктана юкъера дIадоахалда «СССР Министрий Совета СССР халкъа боахама лакхера Совет (СССР ВСНХ)» яха дешаш;

82-ча статьяна юкъера дIадоахалда «хIаьта иштта халкъа боахама республикански советеи республика экономически районий халкъа боахама советийн соцамаши распоряженеши а» яха дешаш.

СССР Лакхехьарча Совета
Президиума Председатель
А. МИКОЯН.
СССР Лакхехьарча Совета
Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1965 ш. 2 октябрь.

С У Х А Л Б Е

Укх деношка республика кхашка геттара сихденнад балхаш. Ха-оттама хьалаш дика хилара юртбоахама къахьегамхой аьттув боал сихача темпашца кхашкара балхаш леладе.

1-ча сентябре 67 эзар гектара тIара ялатаи силосаи паьрхIа хьажкIаш чуийцай республике, вешта аьлча еррига хьажкIаш дIайийнача лаьттан ихаь даькъах ши данъа. ХьажкIаш чуэцара хьалхле лелаю Надтеречни, Гудермеса, Урус-Мартана, Наурски, Шелковской, Ачхой-Мартана районаша. Цар 79 процентагара 87 процентага кхаччалца чуийцай хьажкIаш. ХIаьта хIанзчул тIехьагIа чуэца езаш дукха хьажкIаш я Наьсарен, Сунженски, Шаьла районашка.

Укх тIеххьарча пхе дийнахьа ялаташ дIачуийдеча пункташка 5316 тонн ялат мара кхаьчадац. Из геттара кIезига да. Дукхача районаша хьажкIаш дIачутелара оттаяь графиккаш кхоачашъяьяц Укх тIеххьарча пхе дийнахьа Сунженски района боахамаша 371 тонн, Шаьла района — 583 тонн, МалгIабика—160 тонн, Грозненски — 271 тонн мара хьажкIий дIаеннаяц паччахьалкхенна.

4692 гектара тIара хьаьхнай шекара свекла, ахка езачох 39 процент. Урус-Мартана районе ах гаргген Гудермеса районе 83 проценти чуийца баьннаб шекара свекла.

КIезига къахьегац кхаш леладераш тIадоагIача шера ялат хьувкъадара а. Колхозаши совхозаши гурахьа ялат дIадувш а зябь оахаш а йоахк. 56 эзар гектара тIа дIадийнад гурахьа дув ялат, планах 34 процент хул цох. Ахенел совгIа дIадийнад из Наурски районе. Бакъда, Сунженски районе 20 процент, Надтеречни—24, Урус-Мартана — 19, Шаьла районе 26 процент мара дIадийнадац гурахьа дIадув ялаташ. ДикагIа йола ха я цар хIанз дIаухийташ латтар.

68,5 эзар гектар аьхай зябь, плана 39 процент. Из дIадахача шера укх хана аьхачунца нийсйича кIезигагIа хул. ТIехьадисад зябь ахара Наьсарен, Ачхой - Мартана, МалгIабика, Шаьла района боахамаш.

Гуйрана шоллагIа бола бутт хьаэттаб. Кхашкара балхаш леладе халагIа хулаш латт. Цудухьа шоай болх лерттIа вIаштIехьа а баьккха техниках бизза пайда а эцаш сихха кхашкара балхаш йистедаха деза юртбоахама къахьегамхоша.

1965 шера 1 октябре кхаччалца юртбоахама культураш чуэцара, гуйран ялаташ дIадера, зябь ахара хьакъехьара сводка
(планаца нийсдича процентаща)

	Хьажкlаш чуийцай	Шекара свекла чуийцар	Гурахьа ялаташ дIадийнад	Зябь аьхай
Ачхой-Мартана	79	40	48	25
Ведана	30	—	16	15
Грозненски	75	23	43	45
Гудермеса	84	53	39	59
МалгIабика	46	35	48	35
Надтеречни	87	—	24	37
Наьсарен	39	14	38	12
Наурски	86	—	54	46
Ножай-Юрта	21	25	26	16
Советски	9	—	—	—
Сунженски	49	—	20	53
Урус-Мартана	80	49	19	44
Шаьла	64	39	26	40
Шелковской	79	—	31	33
«Грозвино» объединене совхозаш	91	—	42	36
Консервни промышленноста объединене совхозаш	69	—	35	27
«Скотооткорм» треста боахамаш	80	—	40	28
Республикански юртбоахама опытни станци	75	50	—	67
Еррига республике гIолла	66	39	34	39

Шура—планал совгIа

Урус - Мартана района «Красноармейский» яхача совхоза шоллагIча отделене паччахьалкхенга шура йохкара план ханал хьалха кхоачашъяьй. ДIадахача шерашка цIаккха шура йохкара план кхоачашъяьяцар цу ферма. Дикка эргабаьлар ферма болх цига бригадиралла коммунист Мусаев Сайт - Ахьмад веча. Цо зоотехникаца цхьана оттальча графиках тийлар хьайбашта доакъар. Хьайбашта доакъар миштта тел даим тIахьожам лоаттабора бригадира, зоотехника, ветврача, юххьанцарча партийни организаце секретара. Цу гIулакхо аьттув балийтар ферма болхлой дика хьокхамаш даха. Ийс бетта паччахьалкхенга шура йохкара план тIеххоачашъяьй цар. Планах 2894 центнер мара йохка ца езача 2980 центнер шура еххай. Шура дIахо а йохкаш я ферма.

Сийлахь - боккхача Октябра 48 шу дизара сийна яхье а баьнна деза цIей тIакхоачаш паччахьалкхенга планал совгIа 50 центнер шура йохка лерхIаш ба ферма къахьегамхой.

М. МАГОМЕТОВ.

ПАРТИЙНИ ДЕШАРА ШУ ДIАДОЛАДЕННАД

ДIАДАХА ДЕЗА ГУЧАДАЬННА ГIАЛАТАШ

«Ингушский» совхоза центральни усадьберча марксизма-ленинизма лардаш Iомаяра вIашагIъеллача шин шера дешара школе хьалхара заняти хилар укх деношка. ТIехьа ца бовлаш ханнахьа хьабаьхкар ладувгIараш. Цхьабакъда, хала хете а, цу хьалхарча заняте ца воагIаш ши саг висар. Уж бар совхоза керттера агроном нов. Мартусевичи зоотехник-селекционер нов. Добриеви.

Хьалхарча занятешка бокъонца кийчбенна баьхкабар нах, тетрадаш, къоаламаш дар царех хIаранега, тоъаш дар гIандаши истолаши.

Ховш да, моллагIа из дале а, хьалхара дIадоладаь гIулакх хала хулилга. Цудухьа бIубенна воацаш дIайолайир заняти пропагандиста «Ингушский» совхоза директора нов. Мамилова.

Из декхарийла вар парте историе хьалхарча шин даькъа чулоацам дIабувцаш обзорни лекци еша. Шин сахьата йийша яла езар из. Бакъда, кхоачамболлаш кийчо ца ярах ерригa тема чакхъяккха кхензар цун. Цул совгIа, дукха ха дIаяхар занятеш дIа миштa кхухьаргья, малагIча деношка, маца хургья, аьнна, дувцаш а, темах дола керттера хаттараши эшаргдола литературеи дIаяздеш. 40 минут йоайир цу гIулакха.

Иштта кхоачамбоацаш дар пропагандиста ший лекцена юкъе кхийлача Ленина цитатай доаггIача тайпара маIан а деш лерттIа ца дашхар. Цул совгIа, вIалла хIама ца оалаш Iийра пропагандист парте шоллагIча съездах.

Цу дерригане хьахьокх из хьалхара заняти йоаггIача тайпара дика чакхъяьнна ца хилар. Белгалдаьха кхоачамбоацараш теркал а дaь тIехьа тIайоагIача хана тоаде деза занятеш дIахьолга. Из де низ дIакхоачаргболаш ва пропагандист нов. Мамилов.

Геттара во чакхъьлар заняти «Ингушский» совхоза кхоалагIча отделене, пропагандист ва укхаза отделене управляющи вола Коригов БоргIа. Цо йоакхо яьцар берригa нах ханнахьа вIашагIтохара, цудухьа хьа ца воагIаш висар виъ саг. Цул совгIа, тема Iомаянза а лекци ешара кийчваланза а вар пропагандист. Из бахьан долаш, занятеш малагIча деношка хургья аьнна къамаьлаш а дaь ладувгIарий группа староста харжарал совгIа хIама динзар цига. Кхоачамбоацараш дукха долаш хилар совхоза цхьоалагIча отделене бухгалтера нов. Комурзоева кулгалдеш дIайихьа заняти а.

Дикача боараме чакхъяьлар партийни дешара занятеш МалгIабикерча дукхагIча предприятешкеи организацешкеи. Берригa нах хьа а баьхка ханнахьа йолаь, лерттIа чакхъяьлар занятеш «Малгобекнефта» НПУ № 1 йолча КГРБ-е, Вознесенскерча юкъерча школе, иштта кхычахьа а.

Ледара дIайихьар заняти ОРС-е, дукха нах хьа ца боагIаш бисар цига, тетрадаш, къоаламш дацар гулбеннарашка, иштта тоъаш дацар гIандаши истолаши. Кийчо во ярах вIалла ца хулаш йисар заняти МалгIабикерча заготзерно. Партийни дешар Iомадара хьалхарча деношка гучадаьнна гIалаташ сиха дIадаха деза.

П. КУНИЕВ.

ХЬАЛХАРА ЗАНЯТИ

Сунженски районе боккха теркам тIабахийтаб массайолча предприятешка, колхозашка, заводашка, школашка политически просвещене системе кердача дешара шера лерттIа кийчо яра. Политически системе — юкхьанцарен йистеяланза йола юкъерен образовани йолаш болча коммунисташтен парте боачаца активисташтен лаьрхIа шин шера дешаргдола 39 юкхьанцара политически школа, юкъера образовани йолча коммунисташтен парте боачача активисташтен лаьрхIа 19 марксизма-ленинизма лардаш Iомаю школа, 22 марксистско-ленински теоре проблемаш Iомаю семинарски группа вIашагIъеллар районе. 1380 коммунист деша хайра цу школашка. Царна хьеха 154 лакхара образовани йола пропагандист кийчваьв. ХIаьта царех 50 саг Грозне хиннача пропагандистий семинарашка хиннав. Декхарий боараме дIадоладелар района школашка дешара шу.

Орджоникидзе цIерахча колхозе вIашагIъеллай: юкхьанцара политически, марксизма-ленинизма лардаш Iомаю, атеистически школа, семинарски группа.

1-ча октябра сайрийна 6 сахьат даьлча шоай занятеш дIайолайир цар. Занятеш дика дIаяхьа хьалаш вIаштIехьдаьхад колхозо — дика сийрда цIенош да, Грознерча политически цIагIа шин кIира курсаш чакхъяьхай 2 пропагандиста, хIаьта вож 2 лакхера дешар дийша ва.

Колхоза правлене цIагIа дешара шу дIадоладир юкхьанцарча партийни школо. 25 саг ва цу школе деша вагIаш. Царех 20 саг коммунист ва, шиъ комсомоле ва, юхевиса кхоъ парте боаца активисташ ба. Заняте цхьа наI тIехьа ца вусаш массава а вера. КIоарга чулоацам болаш яр пропагандиста нов. Пугоева МуIьмада йийша «Бокъонца истори хьалдер халкъ да» яха лекци. Лекци йийша йистеяьлча дукха хаттараш дир ладийгIараша.

С. ШАДИЕВ.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА БУВЛАШ

ВорхI шера план ханал хьалха кхоачашъярa низ тIабахийта къахьегаш я «Старогрознефта»кIоарга бурув деттача контора коллектив.

Яхье хьалха латтачарех я Зарински Арона кулгалду № 671 яхача скважина коллектив. Сентябрь бетта планах 1200 метр бурув тоха дезача, 1670 метр бурув тохад. ХIаьта реагенташ, бурув детта оцаш, электроэнерги кхоярах цу коллективо паччахьалкхенна кходаь ахча 60 эзар сом да.

Дика къахьегама толамаш даьхад М. Дмитриева кулгалдеча бурув деттача сменас. Планах лаьрхIачул совгIа 140 метр бурув техад цо. Иштта дика къахьегаш хьайоагIа А. Шатухаи Г. Новиковеи кулгалду сменаш а.

Дезача цIейна сийленца накъбахара Грозненски крекинг-завода технологий болам хьал а лаьца хьинаре къахьегаш ба бурув деттараш.

А. ТИЩЕНКО.

Лоацца

Берий йоакхо ю

Дукха ха яц «Ермоловский» яхача коа тIара оалхазараш леладеча совхозе берий беш хьайийла. 120 бер да беша. Бераш дикача хьала тIа хилара чIоагIа йоакхо ю беша заведующе Сухомлинова Екатеринас.

Дика коллектив я берий беш лелаер. Къаьстта дукха еза зIамигача новкъосташта воспитательница Нижегородская Лилия. Массайолча хана зIамигача бераштa книжкаш дешаш, царца иллеш Iомадеш, уж прогулка кхувлаш царна бIарг тIера баккхац Лилияс. ДIачуваьлча цIена хоза я берий беша цIеношка. Коа тайп-тайпара ловзара площадкаш, каруселаш я.

Я. ЦУЕВ.

ЗАВОДАХ КИНО ДОАККХ

Грозненски химкомбината комсомола комитете фотолюбителех киносъемщикий кружок вIашагIъеллай. Кружоне дакъа лоац 12-ча цеха механика Чеботарева, № 108-110 цеха мастера А. Павлюченко, 15-ча цеха сменни начальника В. Монтерова, медпункта медсестрас Полищук Еленас, иштта кхыбараша а.

Грозненски химкомбинатахи, цун къонача химикий балхахи вахарахи лаьца документальни фильм доаккхаш ба кружоне дакъа лоацараш. Кружока кулгалду комсомола комитета секретара Токарев Виктора. Массехк заняти хиннай цар. Фильм кийч а даь кастта комсомола юбилея хетаьча сайренна дIахьокха лаьрхIад киносъемщикаша.

Н. СЕРГЕЕВ.

МАССАНЕ ТЕРКАМ ТIАОЗАШ

Гудермесски горкомо а юкхьанцарча парторганизацеша а боккха кийчон болх чакхбаьккхаб партийни дешар дешилга дика дIадоладалийтара. Из бахьан долаш хьалхарча дийннахье а дика вIаштIехьа йолаш болх бе йолаелар марксизма-ленинизма лардий кхо школа: локомотивни депо, мединструментий заводе, Гудермески мехкдаьтта промысла управлене.

Кружокий ларда тIа вIашагIа ехка, образоване боарама терко а еш йилла 18 политшкола я районе болх бе йолаенна. Уж я Гудермеса станце, вагонни депо, кондукторски резерве, хлебозаводе, автобоахаме, колхозашка, «Дружба», «Новогрозненский», «Гудермесский» совхозий отделенешка.

Царел совгIа болх беш я парте истори Iомаду 24 семинарски группеи политически экономи Iомаю 11 группеи.

Хьехархой коллективаш Iилма атеизма лардаши коммунистически кхетамца кхебара лардаши Iомае йолаеннай.

Локомотивни депо дика кийчо яьй дешара шера. Укхаза гучча моттиге хьалтехай спискаш, «Политически самообразовани», «Коммунист», «Партийни вахар», «Агитатора блокнот» яха журналаш, кхыдола литература, кийчдаьд. Ший ханнахьа кийчдаьд занятеш хургйола цIенош. Партийни комитета секретара А. Захарова дешархошта даькъала дийцар дешара шу доладалар. Цо дийцар парте политически дешара йоккха йоакхо еш хилар. Пропагандиста П. Замятина геттара дика кхетаерг йолаш яьыхар тема: «Россе марксистски парти вIашагIйоллара тIехьара къовсам».

Деша багIараш къаьстта а чIоагIа духтIа бувлар КПСС ЦК сентябрьски Пленума материалашта. Цар даьча дуккхача хаттараштa жопаш тийлар. Заняти массане а теркам тIаозаш чакхъяьлар.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха собкор.

ЛерттIа кийчо яьй

Цхьанна а шера ца хиннача тайпара чIоагIа вIаштIехьа дIадоладеннад Наьсарен районе политически просвещене системе дешар. ЦхьоалагIча октябре района массайолча школашка (шин шера а диъ шера яраш а йолаш), семинарски группашка дешар дIадоладелар. 300 коммунист, 200 комсомолец, 850 саг парте боацараш ба укх шера районе дешаш.

СурхотIарча юкъерча школагареи (пропагандист школа директор нов. Я. Медов) Наьсарен-Вокзалерча бархI шерарча школагареи (пропагандист, школа завуч нов. Ю. Мальсагов) дIаиккхача района ерригача учрежденешка, предприятешка, совхозий центральни усадьбашка, отделенешка дIайолаелар занятеш. Гулбеннарий теркам тIаозаш, цар хаттараштa доагIаш дола жопаш телаш дIайихьар занятеш кердача дешара шера лерттIа кийчо яьча пропагандисташа. Занятеш хургйола моттигаш хьалххе белгалъяьй, дика кийчдаьд дешархошта Iоховша гIандаш, эшшаш дола литература Iалащдаьд.

...Кхоачаш сайрийна ялх сахьат а даьннадацар «Экажевский» яхача совхоза центральни усадьбе механизатораш, агрономаш, зоотехникаш, иштта кхыбола школа дешаргдараш гулбеннача хана. Ялх сахьат даьлча дIайолаелар заняти. Маца, масса сахьата, малагIа тема Iомаергья ше дIахайтачул тIехьагIа «Ды хьахилара» лаьца къамаьл де волавелар пропагандист, совхоза керттера зоотехник нов. Х. Албогачиев. Дика кхетаеш, ладувгIа безам болаш дар цун къамаьл. Къоаламаш бе а доахкаш багIача ладувгIачар наг-нагахьа йоазош дора. Дика язъяь конспект улл пропагандиста хьалхашка. Дика йовз цунна ший тема, цхьабакъда, нов. Албогачиева аьннача тайпара кхы а дикагIа да дика язъяь конспект хилча. Занятеш йистеяьлча дуккхача хаттараштa жоп делар пропагандиста.

Цу дийнахьа ши сахьат даьлча занятеш хилар механически мастерске а. Цига пропагандист, совхоза керттера инженер Аушев Асхьаб керте латтача шин шера йолча школе деша хьава везаш цхьайтта саг вар уж берригаш заняте бар. Цигга хержар школа староста. Шин сахьата йийцар пропагандиста «Бокъонца истори хьадер халкъ да. Классови къовсам» яха тема. Дика чакхъяьлар укхаза занятеш.

Р. МУЦОЛЬГОВА,
тха спецкорр.

НАЬКЪАШКА ЛЕЛАРА БОКЪОНАШ НАХА ЙОВЗИЙТА

Автотранспорт дегIаахарца дувзаденна тIехь-тIехьагIа дукхагIа хул республика наькъашка, городашка, юрташка лела машинаш. Цудухьа автомобилаша ду хатараш ца хилийтара дукха болх бе беза.

Авареш йоацаш автомобилаша болх белга вIаштIехьа даккхара динза даргдоаца гIулакхаш ду вай республике. ХIаьта а наькъашкеи улицашкеи хатараш дукха хул. Водителий а наьха а бехка хул уж.

Укх шера хьалхарча ах шера транспорта наькъашка хиннача хатараштa яьча анализо хьагойт, аварештеи автомашино нах кIал кхахьараи масса хана водитель бехке хинна Iеш ца хилар. Iалаьмате дукха моттигаш нийслу гIашлоша-бокъонаш тIехь лайнар а бераша а наькъашка лелара бокъонаш телхаеш. Городе хиннача хатарех ахаш цар бехках хиннад. ДукхагIча даькъе наькъашка лелара бокъонаш ца хар бахьан долаш хул уж.

Наха дIадовзийташ, хIанзарча замах дIадехаш махиллара наькъашка лелара бокъонашта йоаггIача тайпара ца еча пропагандо укх тIехьарча шерашка автомобильни транспорте, улицашка, наьнашка хулаш дола хувцамаш хьагойтац. Ледара лел наха наькъашка лелара бокъонаш дIайовзийтилга а.

Цу бокъонашта пропаганда ю духхьал Госавтоинспекцеи автомобильни боахамашеи. Цхьабакъда, царна доаггIача тайпара новкъостал дац городской боахамеи автомобильни транспортеи Iилма-технически общества наькъа кхерамзлен секце республикански а юкхьанцарча а организацеша.

Духхьал ГАИ-и автотранспортеи болхлоша бахийта ца Iеш, наькъашкарча бокъонашта шерра пропаганда яра боккха теркам тIабахийтанза яргьяц советски, профсоюзни, комсомольски организацеш а. Наькъа-транспортни хатараш ца хилийтара йоакхо е декхарийла я уж. Наькъашка лелара кхерамзле лораеча общественни организацей болх вIаштIехьбаккхара а царна тIахьожам лоаттабара а, хIаьта иштта наькъашка лелара бокъонаш наха дIайовзийтара балха а штаб хила еза автомобилаша наькъашка деча хатарашта духьал къовсам лоаттабара КПСС горкоме вIашагIъеллача секцех.

Горонора, горздравотделера, ВЛКСМ обкомереи горкомереи викалаш хилча бакъахьа ба секцешка. Опыто хьагойт, къоастамболлаш цхьан объектaшка, школашка, предприятешка, жилищно-эксплуатационни конторашка болх вIаштехьбаьккхача пайданегIа хургхилар. Иштта беча балхо городерча организацешца бувзам а оттабергба, наха юкъе еча пропаганда действенность лакх а ергья.

Денгара денга дукхагIа лозаду улицашка бераш. Из дизза дIадаккхара хьинаре лоаттабеча къовсама юкъеоза деза бераш шоаш.

Наькъашка лелара бокъонашта хетаяь Москверча цхьаццайолча школашка ю пионерий сбораш чIоагIа сакъердаме хул. Денгара денга дукхагIа хул Москве пионерий патрулаш.

Улицашка зIамигача берашка бIарг локх цар, школашта юхера дежурство вIаштIехьйоаккх. Цу балха юкъе дакъа лоац даьша-ноанош а. Графиках школашта юхе дежурнеш хул уж.

Наькъашка лелара бокъонаш Iомаеча новкъостала школашка хьожабе беза дуккхача шерашка гIалат ца бовлаш хьабоагIа дикагIа бола водителаш.

Ленинградерча балха опытах, наькъашка лелара бокъонаш телхаеча гIашлоштеи водителаштеи лаьрхIа кIиранденошка лекцеш ешар вIаштIехьдаккха деза районни ГАИ-с.

Наькъашка автомобилаша деш дола хатараш ца хилийтара, отраслевой профсоюзий обкомаша, фабрично-заводской моттигерча комитеташа де дезар къаьгта белгал а доаккхаш соцам бе беза профессиональни союзий областной совета. Боахамашка, заводашка, фабрикашка наькъашка лелара бокъонашта пропоганда миштa ю тIахьожам лоаттабара хIара профсоюза обкоме 4—5 саг чувоагIаш советаш вIашагIйохка еза.

Шийтайпара ба цIагIарча кхалнахацеи пионеращцеи цу хьакъехка бе беза болх. Из вIаштIехьбаккха хала да. Цхьабакъда, теркал ца беш бита йиш яц уж а, цу тIа уж Iалаьмате дукха а ба.

Жилищно-эксплуатационни конторий партийни организацештеи цу даькъе коммунисташта-пенсионераштеи наха юкъе пропаганда яр тIадилла деза КПСС райкомаша.

Пассажирашеи гIашлошеи бокъонаш телхаярах йолча фактех лаьца дIаязде деза уж балха болча предприятешка е учрежденешка, уж бехктокхаме а оза беза.

Кхетама болх барал совгIа геттара харцахьара гIашлой уголовни бехктокхаме а оза беза.

Укх шера март бетта Грознера Гудермесе бодача новкъа вIаши духьал йоагIа ши машин вIашкакхийтар. ВIалла дага а доацаш новкъа ваьннача сага, тIа ца тоха дагахь водитела аьрдехьа дIахьовзаяь машин духьал йоагIачоа тIаккхийтар. Из бахьан долаш цхьа водитель а велар, ши машина а ехар.

Авареш хулийташ наькъашкара бокъонаш телхаю гIашлой уголовни бехктокхаме хилар дIадовзийта деза нахага.

Наькъашка лелара кхерамзлен дешашта ю пропагандеи наькъашка хула хатараш ца хилийтара беча балха опыти Iомаяра семинараш е могаде деза КПСС горкомашка вIашагIъехкача секцешта.

А. АРИСТОВ,
Нохч-ГIалгIай автоуправлене наькъашка лелара кхерамзлен инженер.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

СПОРТ

СПАРТАКИАДА ЧАКХЪЯЬННАЙ

Май бетта денз вай республике дIахьош хиннай «Спартак» общества республикански Совета спартакиада. Вай республикера 61 команда яр цигача дакъа лоацаш. Дерригаш а спартакиаде хьалхле къувсаш спорта 12 тайпа дар: волейбол, баскетбол, шахматаш, шашкаш, ейга атлетика, велосипед, боажах ловзар, топаш кхувсар, наьк дар, истола тIара теннис, классически кIалтохаргах латар, еза атлетика.

Спартакиада финале дакъа лоацаш хиннача сборни командашта юкъе 600 совгIа саг вар. ХIаьта берригаш а спартакиаде дакъа лоацаш хилар 5000 гаргга спортсмен.

Спартакиада чакхъяьнначул тIехьагIа яьча итогех гучадаьлар, хьалхара моттиги дото кубоки автотранспортеи бувзамеи профсоюза обкома командо яьккхалга. Цул совгIа, цу команда «Спартака» республикански Совета вымпели диплом делар. ШоллагIа моттиг яьккхар коммунально-бытови предприятей профсоюза обкома команда. ХIаьта кхоалагIа моттиг госторговлеи потребкооперацеи профсоюза обкома команда яьккхар.

Спартакиада дика чакхъяьлар, цхьабакъда цхьаццадола кхоачамбоацараш а дар цунна юкъе. Масала, кIезига яр волейболахи, баскетболахи, боажахи лайза командаш. Предприятешкарча физически культура методисташеи профсоюза обкомий инструкторашеи ханнахьа йоаггIаш йола йоакхо яьцар цу даькъе.

О. НИКОЛАЕВ.

Керда рекордаш

Укх деношка Грознерча «Динамо» стадионе ейгача атлетика республика хьалхле яккхара яхьаш хилар кагирхошта юкъе. Цига дакъа лоацаш бар вай республика къонача спортсменех дикагIбараш. Бакъда, дикагIчарна юкъе а гучабаьлар кхы а дикагIбараш.

Къаьстта дика толамаш даьхар Е. Мирошниченкоси Н. Пономаревааси. «Трудовые резервы» яхача команда юкъе хиннача Е. Мирошниченкос 5000 метр гIаш вахарах йолча яхье республика керда рекорд оттайир. Цун ха 24 минути 48,6 секунди яр. Соахка цо ше оттаяьча рекордал 24 секунд дикагIа я керда рекорд.

Н. Пономарева гороно спортивни школе спорт Iомаеш я. Ейгача атлетика пятиборье 3708 очко йолаш рекорд оттайир цо.

Керда рекорд 208 очко лакхагIа 1962 шера Н. Лесоваяс оттаяьчул.

Д. КОДЗОЕВ.

Цхьаккха а кот ца воалаш

Кот ца йоале а, тIехь-тIехьагIа дикагIа ловз вай футбольни команда «Терек». Иштта, Алма-Атерча «Кайратаца» счет 2:0 йолаш лайзар «Терек», Ярославлерча «Шинникаца» счет 3:0 яр. тIаккха Ригерча «Даугаваца» счет 1:0 хилар, хIаьта юххера а Вильнюсерча «Жальгирисаца» счет 0:0 йолаш лайзар «Терек». Гуш долча бесса, котало яккха карагI ца доале а, тIехь-тIехьагIа счет кIезигагIа йолаш лайзай «Терек», хIаьта тIеххьара, «Жальгирисацара», матч 0:0 йолаш дIайихьар цо.

«Жальгирисаца» ловзача хана дуккха кхерам тIагийсар «Терека» футболисташа Вильнюса футболистий наIараштa. Бакъда, бургац чутоха аьттув балазар. ХIаьта гол дIачутоха вIаштIехьдаьннадеце а, котбала йиш йолча дуккхача торонех пайда эцанзар грозненцаша а. Къаьстта дика лорайир «Терека» наIараш вратара В. Ступакова.

ЛЕРХIАР КХОАЧАШДЕРГДА

Делкъел тIехьагIа ши сахьат даьннад. Смена чакхъяла юхейисар дукха ха яц. Юкъ-юкъера болхлой хьал а гIеттaш шоаш кийчъяь продукци а ийце складе дIачуух, сменах йоагIа нормаш кхоачашъяь болхлой ба уж. Кийчъяь яьнна продукци дIачу а лийя, нормал тIех кийчъе слюда хьаац цар. Дукха болхлой ба тха фабрике сменах нормаш 150—160 процент кхоачашъеш, — йоах фабрика партийни организаце секретара Кожуховский Алексей Тихоновича. Цхьабакъда нормаш тIехкхоачашъярал совгIа арахецача продукце дикал а лакха хул цар. Укх тIеххьарча хана нагахьа моттиг нийсъеннаяц арахийцача продукцена юкъе брак йолаш.

Фабрика берригача болхлоша дог раьза хинна хьаллаьцай сентябрь бетта хиннача КПСС ЦК Пленума решенеш, Грозненски крекинг-завода коллектива инициатива. Шерра социалистически яхь йоаржаяьй цехашта юкъе. Шоай торонашка а хьежа тIаийцад керда социалистически декхараш. Берригa низ тIабахийта къахьег хIара болхлочо. Цунга хьежжа лакха да доаха къахьегама толамаш. Валови продукци арахецара нийс бетта план 15-ча сентябре кхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 78 эзар сома маьха я.

Къахьегама овсарле дикка лакх а еш арахецача продукцега дIабола мах лохбарах укх шера паччахьалкхенна кходаь ахча 62 эзар сом да.

Дика къахьийгад фабрика болхлоша сентябрь бетта а. Валови продукци арахецара бетта план 25-ча сентябре кхоачашъяьй. Планал совгIа арахийца продукци бIаь сомаш мах болаш я. Ши-шегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Болх нийса вIаштIехьбаккхарах хьахинна хIама да из. Iуйрийна хIара болхлочо кийчъе еза продукци дIалу. Сайрийна заданеш миштa кхоачашъяьй хьожаш итогаш ю. Продукцена юкъе брак нийсъеннайий хьож. ДикагIа къахьегама толамаш даьхарий цIераш хьокхама доска тIа хьалтох.

Политико-массови болх а дика вIаштIехьбаьккхаб фабрике. ХIара денна балха тIа хьалха латтараша керда газеташ, журналаш деш, художественни книжках деш. Болх дикагIа тоабара тайп-тайпара беседаш ю. Къахьегама овсарле лакхъяра, продукцена юкъе нийслу брак кIезигъяра керда наькъаш лех. Цига белгалбаьнна дика болх беш ба нн. Гладкова, Дюгаева, Дегтярева, кхыбараш.

Фабрике яьржача социалистически яхье хьалха латтачарех я Шулико Евгения Яковлевнас кулгалду шоллагIча цеха коллектив. Валови продукци арахецара нийс бетта план кхы а хьалха кхоачашъяьй цо. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 25 эзар гаргга сома маьха я.

Октябра дезача цIей сийна валови продукци арахецара ворхI шера план 20-ча октябрага кхачалехьа кхоачашъергья оаха, — йоах цеха начальника нов. Шуликос.

ХIаьта укх шера план 20-ча декабре кхоачашъе лерхI цеха болхлоша. Сменах нормаш 130—140 процент кхоачаш а еш къаьстта дика болх беш ба щипальщицаш, коммунистически къахьегама ударникаш Ткачева Нина, Хасанова Лейла, Губская Анна, Солдатова Зоя, кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) щипальщицаш Хасанова Лейла, Ткачева Нина слюда кийчъеш ба.

И. Плиева сурт.

ЛадувгIа, хьажа

5 октябрь, 1965 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладархо (передача эрсий меттала). 6.45 — Музыка. 7.10 — «Грозненский рабочийн» «Комсомольское племян» яхача газетий обзор. 7.20 — Хоамаши передачай программеи. 8.20 — «Сердало» газета обзор. 8.30 — Музыка. 8.45 — Пионераштеи школьникаштеи лаьрхIа передача. 15.00 — Рахманинов. Фортепьяна хьалхара цхьоалагIа концерт. 15.30 — «Къонал» яха передача (гIалгIай меттала). 15.45 — «Коммунисташа шоай кхетам лакхабоаккх». Беседа (нохчий меттала). 16.00—«Къонача поэтий стихаш» литературни передача (нохчий меттала). 16.15 — Музыка. 16.30—«Индустриальни Нохч-ГIалгIайче» промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала). 16.45— Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — «Керда произведенеш». Концерт. 17.45 — «Керда хоамаш» (нохчий меттала).

УКВ: 9.00 — «Подснежник» яха музыкальни дувцар. 9.50 — «Вещий сон» яха дувцар. 10.02 — ЧIондарга хьалхара оалача оркестра лаьрхIа Моцарта пхелагIа концерт. 10.31— Лакхерча классашка деша багIараштa лаьрхIа «Саг тайге водаш вар» яха радиопостановка. 11.20 — Бизе хьалхара симфони. 19.00 — Демидзе комически опера «Кэто и Котэ». 20.20 — Нохч-гIалгIай ашарий концерт. 21.00 — «Яблоко раздора» яхача спектакла радиокомпозици.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — «Самолеташ Iоховшанзар» яха художественни фильм. 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.40 — Юрти нахи (нохчий меттала). 19.40 — ДIаяхача замах юхедисараш дIадаха. Школа бераштa лу атеистически кхетам (нохчий меттала). 19.55 — «Изуверы» яха телевизионни фильм. 20.05 — Школе даха ха йоацача бераштa лу английски метта урок. 20.25 — Телевизионни кердадараш. 20.40 — «Пассажирка» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнин, юртбоахамен, культурaн, письмойн отделий — 2-25-72; корректорске 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора— 2-41-23; зам редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05529. Заказ № 5372.